

**APTEEKKILUPAPÄÄTÖKSISTÄ
TEHDYT VALITUKSET
VUOSINA 2006 - 2010**

Minna Collin
projektityö
Apteekkifarmasian
erikoistumisopinnot
proviisoreille, PD
Helsingin yliopisto
Koulutus- ja kehittämiskeskus
Palmenia
Lokakuu 2013

TIIVISTELMÄ

HELSINGIN YLIOPISTO, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia

Apteekkilupapäättöksen erikoistumisopinnot proviisoreille, PD X

Collin Minna

APTEEKKILUPAPÄÄTÖKSISTÄ TEHDYT VALITUKSET VUOSINA 2006–2010

Ohjaaja: Eeva Savela, apteekkari, FaT, YTM, työnohjaaja

Fimea myöntää vuosittain 65–75 apteekkilupaa ja käsittelee 1300–1500 apteekkilupahakemusta. Lupapäätökset ovat proviisorin työuran suurimpia tapahtumia ja siksi myönnettyistä apteekkiluvista tehdään paljon valituksia. Aiheesta on vähän tutkimustietoa, koska valitukset jakaantuvat Suomessa kahdeksalle hallinto-oikeudelle. Hakijoiden vertailu on vaikeaa ja valitukset menevät harvoin läpi. Edes valitusten vuotuista lukumäärää ei ole tilastoitu pitkäaikaisesti.

Tässä työssä tutkittiin valituksiin päätyneitä apteekkilupapäätöksiä. Aineistossa on tarkasteltu myös käsittelyaikana peruutettuja valituksia, mutta ei hallinto-oikeuksissa kärsiteltävänä olleita muita apteekkeihin liittyneitä asioita. Tutkimuksessa valituksiin päätyneille apteekkiluvulle etsittiin samana päivänä myönnettyistä luvista verrokkeja, joista ei valitettu. Kirjallisuuskatsauksessa perehdyttiin prosessin juridiseen puoleen osana apteekkilupa – valituskäytäntö -kokonaisuutta.

Vuosina 2006–2010 Fimean apteekkilupapäätöksistä tehtiin hallinto-oikeuksiin 66 valitusta 51 eri apteekkilupapäätöksestä. Turun hallinto-oikeuteen tehtiin yhteensä 15 valitusta ja Helsinkiin 11 valitusta. Hämeenlinnaan ja Kuopioon tehtiin kuhunkin 10 valitusta, muihin vähemmän. Valittajista 39 oli naisia, 27 miehiä. Apteekkareita valittajista oli 22 ja 44 proviisoreita. Naispuolisten valittajien valmistumisvuosi vaihteli vuosien 1978 - 2002 välillä keskimääräisen valmistumisvuoden ollessa 1985. Valittaneet miehet olivat valmistuneet vuosien 1977 - 2000 välillä ja keskimääräinen valmistumisvuosi oli 1990. Verrokeista, joista ei valitettu, merkittävin huomio oli se, että lupa myönnettiin pääsääntöisesti apteekkarille tai jo urallaan pitkään toimineelle proviisorille. Proviisorit valittivat helpommin toisen proviisorin saamasta apteekkiluvasta, miehet naisen saamasta luvasta. Naisapteekkarit valittivat useammin naisapteekkarin saamasta luvasta ja miesapteekkarit naisapteekkarin saamasta luvasta.

Fimean päätöspäätökset ovat viime vuosina olleet määrämuotoon kirjoitettuja eikä niistä käy ilmi, mitä ominaisuutta arvostettaisiin enemmän kuin toista, vaan kokonaisuus ratkaisee. Merkittävin yksittäinen tekijä oli sopiva hakijajoukko, josta etsittiin henkilö, joka jollakin ominaisuudellaan erottui muista. Valitusprosessiin ryhtyessään proviisorit todennäköisesti ennakoivat jo olevansa lähellä omaa lupaa. Vuosina 2006–2010 valituksia laatineista proviisoreista vain viidellä ei ole vielä apteekkilupaa.

Hallinto-oikeudet hylkäsivät vuosina 2006–2010 yhteensä 51 valitusta. Kymmenen valitusta vedettiin pois valitusprosessin aikana ja heistä kuusi sai apteekkiluvan. Fimeaan uudelleen käsiteltäväksi palautui viisi apteekkilupapäätöstä, mutta niissäkään alkuperäinen päätös ei muuttunut. Vuonna 2005 tehdystä apteekkilupapäätöksestä tehtiin Turun hallinto-oikeuteen valitus, joka käsiteltiin vuonna 2006. Tämä oli ainoa valitus, jossa alkuperäinen päätös muuttui. Vuonna 2008 tehdyn päätöksen valitukset saivat sinettinsä korkeimmassa hallinto-oikeudessa ennakkotapausluonteensa vuoksi, mutta siinäkään alkuperäinen päätös ei muuttunut.

Tämän tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että apteekkilupapäätöksistä valittaminen ei kannata, vaikka suuri osa valituksen saaneista onkin saanut sittemmin apteekkiluvan. Valittaminen hidastaa lupaprosessia eikä luvan saamisen nopeutuminen valittamisen kautta ole todennäköistä.

Avainsanat: apteekkilupa, hallinto-oikeus, lääkelaki, valitus

ESIPUHE

Tämä PD - projektityöni on ollut osa matkaa proviisorista apteekkariksi, osa yhden unelman täyttymistä. Olen vuosia haaveillut yrittäjyydestä ja hakenut apteekkilupaa kymmeniä ja taas kymmeniä kertoja. Olen tämän projektityön aikana tehnyt itse yhden valituksen. Vaikka tämä valitukseni perustuikin todelliseen kokemukseeni tai tarpeeseeni saada aikaan muutos viranomaispäätökseen, sisältyi siihen myös osittain halua saada ensi käden tietoa prosessin kokonaisuudesta. Elokuussa 2013 minulle myönnetystä apteekkiluvasta on nyt myös valitettu. Voin siis sanoa perehtyneeni aiheeseen kaikista näkökulmista.

Kiitän ohjaajaani Eeva Savelaa kärsivällisyydestä ja asiantuntijuudesta sekä mielenkiintoisista keskusteluista, joille ei tavatessamme tahtonut tulla loppua. Miestäni Jaakkoa kiitän tukemisesta synkkinä epäuskon hetkinä ja lasten harrastusten hoitamisesta. Lapsiani Viiviä, Siljaa ja Aaroa kiitän ymmärryksestä, jota he ovat osoittaneet opiskelujani ja ajankäyttöäni kohtaan. Olen opintoja eteenpäin viedessäni yrittänyt silti olla ennen kaikkea läsnä oleva äiti.

”Ihmisten joukossa tahtoisin mieluummin olla se, jolla on unelmia ja halu täyttää ne, kuin suurin ihminen ilman unelmia ja toiveita”

Kahlil Gibran

Nummelassa lokakuussa 2013

Minna Collin

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 SUOMEN APTEEKKILAITOKSEN HISTORIA	1
2.1. Suomen Apteekkilaitoksen synty	2
2.2. Henkilökohtaisen apteekkioikeuden vaiheet	3
3 APTEEKKILUVAN MYÖNTÄMISEN EDELLYTYKSET	7
4 VALITUKSIA KÄSITTELEVÄ HALLINTOVIRANOMAINEN	8
4.1. Hallintomenettely	8
4.2. Hakijoiden oikeusturva	9
4.3. Muutoksenhaku	10
4.4. Itseoikaisu.....	10
5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET	11
6 AINEISTO JA MENETELMÄT	12
7 TULOKSET	14
7.1. Helsingin hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset	19
7.2. Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset	21
7.3. Kouvolan hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset.....	22
7.4. Kuopion hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset.....	24
7.5. Oulun hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset.....	26
7.6. Rovaniemen hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset	27
7.7. Turun hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset.....	29
7.8. Vaasan hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset.....	30
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	32

LÄHTEET

LIITTEET

Liite 1A. Luvan saajan ja valittajan sekä hakijoiden vertailua hallinto-oikeuksittain

Liite 1B. Samana päivänä myönnettyjen apteekkilupien verrokkit, joista ei valitettu

Liite 2. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean apteekkilupahakemuskaavake

1 JOHDANTO

Läkelain 40 §:n mukaan apteekkiliikettä saa harjoittaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean luvalla. Avoinna olevaa apteekkilupaa hakevista laillistetuista proviisoreista lupa myönnetään sille, jolla voidaan kokonaisuudessaan katsoa olevan parhaat edellytykset apteekkiliikkeen harjoittamiseen. Ohjeistuksessa sanotaan vielä, että edellytysten arvioinnissa tulee ottaa huomioon hakijan toiminta apteekissa ja muissa lääkehuollon tehtävissä sekä apteekkiliikkeen harjoittamisen kannalta merkitykselliset opinnot, johtamistaito ja muu toiminta (Läkelaki 1987/395).

Fimea myöntää vuosittain 65 - 75 apteekkilupaa ja käsittelee 1300 - 1500 apteekkilupahakemusta (STM:n selvitys Avohuollon apteekkien kehittämistarpeet 2011:16). Koska hakijoita ei pisteytetä tutkintojen, työkokemusten, hoitomääräysten ja muiden johtamistaitojen yms. mukaan, eivät hakijat pysty ennakoimaan sijoittumistaan hakijoiden joukossa. Läkelain termi ”kokonaisuudessaan” antaa mahdollisuuden tilannekohtaiseen tulkintaan.

Apteekkiluvan saaminen merkitsee proviisorille yleensä suurta elämänmuutosta (Lammi 2000). Lupapäätökset herättävät suuria tunteita ja siksi ne saavat aikaan tänä päivänä paljon valituksia. Aiheesta on vähän tutkimustietoa, koska valitukset jakaantuvat Suomessa kahdeksalle hallinto-oikeudelle ja valitukset menevät harvoin läpi. Kokoavaa tilastoa valituksista ei ole tehty.

Työn kirjallisuuskatsaus ei ole perinteinen katsaus tutkittavan ilmiön teoreettiseen, tieteelliseen taustaan vaan osa yhtenäistä kokonaisuutta, jossa sisällönanalyttisin keinoin pyritään selvittämään apteekkilupapäätöksistä tehtyjen valitusten prosessia.

2 SUOMEN APTEKKILAITOKSEN HISTORIA

Apteekkilaitoksen historia liittyy olennaisesti farmasian kehitykseen. Farmasialla tarkoitetaan lääkkeen valmistustaitoa sekä tieteenalaa, joka tutkii lääkeaineiden ja –

valmisteiden ominaisuuksia, lääkehoitoa sekä lääkkeiden valmistamista ja käyttöä (Peldán 1967). Peldán jakaa Suomen farmasian historian neljään ajanjaksoon. Ensimmäisen jakson muodosti kansanlääkinnän aika. Kansa lääkitsi itse itseään. Luostarifarmasian aika alkoi 1200-luvulta ja kesti aina 1500-luvun alkupuolelle. Luostarit toimivat tuolloin lääkinnällisinä keskuksina. Linna-apteekkien ja tilapäisten kaupunkiapteekkien aikakausi ajoittui 1500-luvun puolivälistä aina 1600-luvulle, jolloin alkoi neljäs jakso farmasian historiassa lakisääteisen apteekkilaitoksen myötä (Peldán 1967).

Ensimmäisenä linna-apteekkina mainitaan Turun linna-apteekki, jonka apteekkarina toimi mestari Mathias Erbach vuodesta 1558. Lääkkeet, joita tuohon aikaan toimitettiin, olivat laadultaan ala-arvoisia. Vapaa lääkekauppa loppui apteekkiprivilegioiden ja vuoden 1688 lääkintöasetusten myötä (Peldán 1967).

2.1 Suomen apteekkilaitoksen synty

Lääkekaupan järjestämiseksi annettiin huhtikuun 10. päivä 1675 privilegio Tukholman apteekkareille. Privilegiossa annettiin yksinoikeus lääkkeiden myynti Tukholmassa, mutta samalla veloitettiin apteekkareita pitämään kaupan hyviä lääkkeitä. Vuonna 1683 annetulla privilegiolla ulotettiin apteekkareiden yksinoikeus lääkkeiden myyntiin koko maassa. Tätä privilegia voidaan pitää ensimmäisenä farmasian alaa koskevana säännöksenä. Kyse oli apteekkareiden elinkeinon ja oikeuksien suojaamisesta, jota valvoivat maan lainvalvojat (mm. maaherrat, pormestarit ja raadit) (Peldán 1967).

Vuoden 1688 lääkintöasetuksessa annettiin Collegium Medicumille oikeus valvoa apteekkareiden toimintaa ja toisaalta sitä, etteivät muut kuin tutkinnon suorittaneet harjoittaneet apteekkiliikettä. Lääkintöasetuksen 16 § mukaisesti vain Collegium Medicumin edessä tutkinnon suorittanut henkilö sai toimia maassa apteekkarina sen jälkeen kun oli saanut privilegion. Apteekkarit veloitettiin myös vannomaan apteekkarivala (Peldán 1967).

Suomen ensimmäisenä varsinaisena apteekkina pidetään Turun apteekkia. Johan Albract Relau sai apteekkioikeuden privilegiokirjeessä 2.6.1689. Lähes samanaikaisesti sai Peter Gottfried privilegiokirjeen Viipurin ensimmäiseksi apteekkariksi. Tuo kirje on päivätty 6. tai 7. päivänä kesäkuuta 1689. Näin sai alkunsa apteekkilaitos Suomessa. Myöhemmin apteekkiverkko alkoi hitaasti laajeta koko maahan, Haminaan (1732), Helsinkiin (1735), Porvooseen (1745), Loviisaan (1750). Turun akatemia sai vuonna 1755 apteekkiprivilegion, joka on voimassa vieläkin (Yliopiston apteekki) (Peldán 1967).

2.2 Henkilökohtaisen apteekkioikeuden vaiheet

Ennen vuotta 1837 perustettuja apteekkeja kutsuttiin kanta-apteekeiksi, koska niihin annetut privilegiot katsottiin reaali oikeuksiksi. Vuoden 1837 jälkeen vanhojen apteekkien siirryttyä uudelle omistajalle tehtiin niiden privilegio-ohjeisiin lisäys, jonka mukaan uusi omistaja oli velvollinen anomaan senaatilta lupaa privilegionsa myyntiin. Nämä vuoden 1837 jälkeen perustetut apteekit olivat ns. henkilökohtaisia apteekkeja. Käytännössä kuitenkin myös näitä apteekkeja myytiin. Syksyllä 1883 senaatti päätti liittää kaikkiin 58 henkilökohtaiseen apteekkilupakirjaan määräyksen, jolla rajattiin luvan voimassaolo korkeintaan vuoteen 1925. Vuonna 1883 tehtiin uusiin apteekkilupakirjoihin lisäys, jolla kiellettiin henkilökohtaisen apteekkioikeuden luovuttaminen toiselle henkilölle. Tämä määräys ulotettiin koskemaan myös niitä vuoden 1883 jälkeen perustettuja apteekkeja, jotka olivat ensimmäisen omistajansa hallussa (Peltonen 1987).

Vuoden 1893 luovutusrajoitus käynnisti apteekkareiden keskuudessa vilkkaan keskustelun koko apteekkilaitoksen tulevaisuudesta, jonka seurauksena pyysi esittelijäsihteeri, valtioneuvos T.J. Aminoffilta mietinnön asiasta. Mietintö valmistui syksyllä 1895 ja Aminoffilla oli mietinnössä mukana yhteiskunnan intressi apteekkilaitoksen organisoinnissa. Lopulta hän päätyi ottamaan kantaa kahden vaihtoehdon, reaalijärjestelmän ja henkilökohtaisen lupajärjestelmän kesken kallistuen

reaalijärjestelmään, jossa apteekkari sai vapaasti myydä apteekkioikeutensa edelleen (Aminoff 1895).

Keskustelu jatkui edelleen. Suomen farmaseuttinen yhdistyksen komitea ehdotti vuonna 1905 henkilökohtaista lupajärjestelmää. Komitea piti reaali-järjestelmän heikkoutena jatkuvasti kallistuvia apteekkioikeuksien hintoja. Lisäksi apteekkarit pitivät komitean mielestä etusijalla vähäpalkkaista kouluttamatonta henkilökuntaa ja näin järjestelmä johti palvelutason heikentymiseen. Henkilökohtaisen järjestelmän etuna komitea näki valtio-vallan paremman mahdollisuuden kontrolloida apteekkilaitosta. Komitean sosiaalisen näkökulman mukaan apteekkilaitos on yhteiskunnallinen instituutio eikä apteekkaria voida samaistaa liikemieheen. Näin ollen tavallista liiketoimintaa edistävää kilpailua ei voinut soveltaa apteekkilaitokseen (Peltonen 1987).

Vuonna 1907 esitti proviisori Y.W. Jalander keskustelussa esitettyjen mallien vaihtoehdoksi organisointimallin, joka noudatteli saksalaisen sosiaalipoliitikon Adolf Damaschken ajatuksia. Tarkoituksena oli yhdistää henkilökohtaisesta, kunnallisesta ja valtiollisesta järjestelmästä koostuva systeemiyhdistelmä, joka toimisi organisointiperustana. Tässä järjestelmässä kunnat omistaisivat apteekkioikeudet ja vuokraisivat ne edelleen yksityisille apteekkareille ja näin myös valtiovallan intressi tulisi kontrolloinnin kautta turvatuksi (Peltonen 1987).

Vuonna 1908 otti lääkintöhallitus kantaa apteekkikysymykseen. Lausunnossaan lääkintöhallitus esitti yleisen edun ja oikeudenmukaisuuden vuoksi henkilökohtaista toimilupajärjestelmää. Senaatin sisäinen valiokunta otti lääkintöhallituksen sekä apteekkariyhdistyksen ja farmaseuttisen yhdistyksen lausunnot työnsä pohjaksi. Esittelijänä valiokunnassa toimi A. Pulkkinen, jonka mukaan apteekkilaitos tulisi ottaa valtion haltuun ja saattaa apteekkitavaroiden hinnat suhdanteista riippumattomiksi. Valtion olisi oltava valmis vaikka kärsimään tappioita toimiessaan apteekkilaitoksen perimmäisen tarkoituksen mukaisesti, tyydyttämään yhteiskunnan lääkehuollon tarve. Valiokunta päättyi kuitenkin kannattamaan henkilökohtaista apteekkijärjestelmää. Kantaa perusteltiin mm. sillä, että apteekkilaitos vaatii valtiovallalta tarkkaa silmämpectoa ja että järjestelmä olisi suhteellisen helppo toteuttaa. Myös senaattorien enemmistö

asettui valiokunnan virallisen lausunnon taakse. Asian yksityiskohtia valmistelevaan asetettiin komitea, jonka tehtävänä oli pohtia kanta-apteekkien asemaan, apteekkien verotusta ja apteekkareiden eläkejärjestelmää (Peltonen 1987).

Komitean mietintö valmistui vuonna 1912. Komitean mukaan valtiovallalla ei ollut ehdotonta velvollisuutta korvata myytävien henkilökohtaisten privilegioiden omistajille näiden mahdollisia tappioita. Kuitenkin vedoten kohtuuttomuuteen ja yleisölle mahdollisesti aiheutuvaan haittaan komitean mukaan myytävät apteekkiprivilegiot tuli rinnastaa reaaliprivilegioihin siten, että edellisten kuoletusaika päättyi 1924 ja jälkimmäisten 1950 (Peltonen 1987).

Vuonna 1915 apteekkikysymys oli jälleen senaatissa käsiteltävänä, mutta ensimmäinen maailmansota aiheutti lainsäädäntötyön ja muun yhteiskunnallisen uudistamistyön keskeytymisen. Senaatti suunnitteli kuitenkin apteekkilaitoksen siirtämistä valtion haltuun. Asian edistämiseksi tuli perustaa valtionapteekki. Koko apteekkilaitoksen kehittämistä varten katsottiin tarpeelliseksi hankkia kokemusta valtion apteekkitoiminnasta. Lisäksi apteekki suorittaisi koko maan lääkeainehankinnat, toimisi opetusapteekkina, ja olisi eräänlainen malliapteekki. Venäjän maaliskuun vallankumous kuitenkin muutti tilannetta. Maan hallitus vaihtui ja valtionapteekin innokkaimmat kannattajat oli syösty vallasta. Apteekkareiden mielestä apteekkilaitosta uhannut välitön vaara oli poistunut. Apteekkilaitoksen uudelleenorganisointi jäi itsenäisen Suomen eduskunnan tehtäväksi (Peltonen 1987).

Kesäkuussa 1919 voimaan tullut kieltolaki rajoitti alkoholin valmistuksen, maahantuonnin, kuljetuksen, varastoinnin ja myynnin vain lääkinnällisiin, tieteellisiin ja teknillisiin tarkoituksiin. Käytännössä tämä merkitsi alkoholin jakelun siirtymistä apteekkilaitoksen hoitoon. Kieltolaki tuotti apteekkareille luonnotonta etua, jonka vuoksi eräiden kieltolain kannattajien mielestä apteekkilaitos tuli ottaa yhteiskunnan haltuun. Asiasta tehtyä eduskunta-aloitetta perusteltiin mm. alkoholin kulutuksen vähentämisellä. Myös osa kieltolain vastustajista, esim. professori Allan Serlachius, katsoi kieltolain tehneen apteekeista väkijuomamyymälöitä ja kritisoi vallitsevaa käytäntöä lääketurvallisuuden näkökulmasta. Yleinen kritiikki johti siihen, että

apteekkariyhdistys antoi julkilausuman, jolla valtiolta vaadittiin toimia alkoholin myynnin siirtämiseksi valtion haltuun (Peltonen 1987).

Vaikka alkoholin myynti oli apteekkareille erittäin tuottoisaa, miksi ihmeessä apteekkarit halusivat siitä eroon? Yksinkertaisesti siksi, että poliittinen paine oli liian suuri apteekkilaitoksen uudelleenorganisoinniseksi valtionapteekiksi ja apteekkarit halusivat välttää sen (Peltonen 1987).

Vuoden 1920 valtiopäivillä sosiaalidemokraatit jättivät ehdotuksen apteekkilaitoksen järjestämisestä valtion omistaman apteekkilaitoksen pohjalta. Maalaisliitto kannatti periaatetta apteekki valtiolle ja osansa kunnille. Edistyspuolue taas kannatti apteekkilaitosta kunnalliselta pohjalta ja molemmat ehdotukset menivät talousvaliokuntaan. Talousvaliokunta piti parhaana vaihtoehtona henkilökohtaista lupajärjestelmää. Talousvaliokunta korosti sitä, että valtionapteekki ei tuottaisi lainkaan voittoa, vaan sitoisi huomattavasti valtion varoja, mutta kunnille valiokunta oli valmis myöntämään apteekkioikeuksia. Maalaisliitto kannatti valiokunnan ehdotusta. Kokoomus ja ruotsalaiset puolustivat henkilökohtaista toimilupajärjestelmää samalla arvostellen kuntien oikeutta perustaa apteekkeja. Lopullisessa äänestyksessä valiokunnan ehdotus voitti ja eduskunta päätti kehottaa valtioneuvostoa laatimaan lakiehdotuksen asiasta (Peltonen 1987).

Laki apteekkilaitoksesta annettiin 4. päivänä tammikuuta 1928. Lain mukaan apteekkioikeudet voitiin myöntää henkilölle, joka on Suomen kansalainen, nauttii kansalaisluottamusta, hallitsee itseään ja omaisuuttaan ja on suorittanut vaaditut opinnäytteet. Apteekkioikeus annettiin hakemuksesta henkilölle, joka ottaen huomioon taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto oli hakijoista ansiokkain (Suomen asetuskokoelma no 4/1928, 3 ja 4 §).

3 APTEEKKILUVAN MYÖNTÄMISEN EDELLYTYKSET

Apteekkiluvan myöntämisen edellytyksistä on säädelty lääkelaisissa (Läkelaki LL 395/1987). Läkelain 43 §:n 2 momentti (1112/2010): ”Apteekkilupa voidaan myöntää laillistetulle proviisorille. Edellytyksenä on lisäksi, että häntä ei ole asetettu konkurssiin, hänelle ei ole määrätty edunvalvojaa eikä hänen toimintakelpoisuuttaan ole rajoitettu”. Läkelain 43 §:n 3 momentti: ”Apteekkilupa myönnetään useammasta hakijasta sille, jolla voidaan kokonaisuudessaan katsoa olevan parhaat edellytykset apteekkiliikkeen harjoittamiseen. Edellytysten arvioinnissa tulee ottaa huomioon hakijan toiminta apteekissa ja muissa lääkehuollon tehtävissä, mukaan lukien mahdollisen aiemman apteekkiluvan lainvoimaiseksi tulon ajankohta, sekä apteekkiliikkeen harjoittamisen kannalta merkitykselliset opinnot, johtamistaito ja muu toiminta.”

Apteekkiluvan myöntämiseen liittyvät viimeisimmät muutokset ovat vuosilta 2006 ja 2011. Viimeisin muutos tehtiin lailla 1112/2010, jolloin säännökseen lisättiin hakijan toimintaan apteekissa liittyen: ”... mukaan lukien mahdollisen aiemman apteekkiluvan lainvoimaiseksi tulon ajankohta, ...”. Tätä lisäystä ei ole asiallisesti avattu lain perusteluissa (HE 94/2010 vp), mutta Fimea on kiinnittänyt tähän huomiota jo aiemmin ja saanut siihen tukea myös oikeuskäytännöstä. Vuonna 2011 voimaantullutta muutosta edeltävä muutos lailla 22/2006, jolloin pykälää muotoiltiin maininnoilla: ”... sekä apteekkiliikkeen harjoittamisen kannalta merkitykselliset opinnot, johtamistaito ja muut toiminta.” Tätä muutosta perusteltiin lain perusteluissa (HE 107/2005 vp) mm. seuraavasti: ”Voimassaolevan lain valintaperusteet ovat olleet väljät, valintaperusteita täsmennetään, arvioinnissa otetaan huomioon apteekkitoiminnassa saadun kokemuksen lisäksi muu toiminta lääkehuollon tehtävissä, merkityksellinen johtamisosaaminen, opinnot ja muu toiminta sekä proviisoritutkinnon ohella on välttämätöntä arvioida hakijoiden edellytyksiä johtaa lääkkeiden vähittäismyyntiä harjoittavaa yritystä.”

LL:n 44 § mukaan apteekkilupa on henkilökohtainen. ”Apteekkiliikettä ei saa vuokrata eikä luovuttaa toiselle. Jos apteekkari saa uuden apteekkiluvan, hänelle aikaisemmin myönnetty apteekkilupa lakkaa samalla. Apteekkarin tulee itse hoitaa apteekkia. Sairauden tai muun erityisen tilapäisen syyn vuoksi apteekkari voi jättää määräajaksi

apteekin hoidon laillistetulle proviisorille tai laillistetulle farmaseutille yhteensä enintään kolmen kuukauden ajaksi vuodessa. Jos poissaolo kestää yli kolme kuukautta, hänen on ilmoitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuslle proviisori tai farmaseutti, jonka hän on määrännyt hoitamaan apteekkia täksi ajaksi. Jos apteekkari 46 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa joutuu harjoittamaan apteekkiliikettä kahdessa apteekissa, apteekkarin on määrättävä hoitaja toiselle apteekteista ja ilmoitettava tästä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuslle.”

4 VALITUKSIA KÄSITTELEVÄ HALLINTOVIRANOMAINEN

Hallinto-oikeus on konkretisoitua valtiosääntöoikeutta, joka käsittelee valtiosääntöoikeuden ja ylipäätään julkisoikeuden sääntelykohteita yksityiskohtaisella tasolla. Hallinto-oikeuden ydinsäännökset ovat perustuslaissa ja niitä konkretisoidaan hallintolaissa ja muissa hallinnon säädöksissä. Organisatorisesti valtioneuvostoa alempi julkishallinto kuuluu hallinto-oikeuden sääntelyalaan (Mäenpää 2012).

Julkishallinto sisältää legalistisen määritelmän mukaan ”yleisen lain normeista johdettavat yksittäisessä tapauksessa annettavat hallintopäätökset ja suoritettavat hallintotoimet.” Prosessuaalisen määritelmän mukaan julkishallinto on ”julkisen ja yksityisen edun yhteensovittamista ottamalla huomioon tapauskohtaiset vaatimukset eli lain soveltamista hallintotoiminnassa” (Mäenpää 2012). Tätä hallintotoimintaa Fimea soveltaa määrämuotoisessa päätöksenteossa Perustuslain (PeL 731/1999) 2.3 § Hallinnon lainalaisuuden mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Keskeisiä hallinto-oikeudellisia säädöksiä ovat Hallintolaki (HL 434/2003) ja erityisesti muutoksenhaussa Hallintolainkäyttölaki (HLL 586/1996) (Mäenpää 2012).

4.1 Hallintomenettely

Hallintomenettelyllä tarkoitetaan hallintoasian käsittelyä viranomaisessa, apteekkilupia käsittelevissä asioissa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimeassa sekä

muutoksenhaun myötä hallinto-oikeudessa. Hallintomenettelyn keskeiset säännökset ovat hallintolaissa. Menettelyllä pyritään takaamaan, että yksilöä koskevassa asiassa päädytään aineellisesti oikeaan lopputulokseen, siis sellaiseen, joka toteuttaa hänelle kuuluvat oikeudet. Hallintomenettelyssä pyritään ennalta ehkäisevään oikeusturvaan. Hallintoasian menettelyvaiheet ovat: 1) hallintoasian vireillepano; 2) asian vireille tulo; 3) asian käsittely; 4) päätöksenteko; 5) tiedoksianto ja 6) täytäntöönpano, joka tarkoittaa hallintopäätöksen käytännön toteuttamista. Päätöksen on oltava lainvoimainen ja valitus estää täytäntöönpanon (Mäenpää 2012).

4.2 Hakijoiden oikeusturva

Perustuslain (PeL) 2 luvun Perusoikeudet 6 § mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa ja työelämässä. Erityisesti palkkauksen ja muiden palvelussuhteen ehtojen on oltava tasa-arvoisia eli niin kuin lailla säädetään. Myös apteekkiluvan hakijoiden oikeusturva on osittain johdettavissa perustuslain 6 §:sta.

Hallinto-oikeudellisessa kirjallisuudessa oikeussuojajärjestelmä on jaettu kahteen pääluokkaan päätöksen antamisajankohdan mukaisesti. Aika hallintoasian vireille tulosta päätöksen antamisen ajankohtaan määritellään ennakollisena eli preventiivisenä oikeusturvana. Preventiivisen oikeusturvan aikana käsitellään juuri hallintoasia asianmukaisesti ja menettelyltään muotosidonnaisesti ennen päätöksen antamista. Preventiiviseen oikeusturvaan vaikuttavat mm. virkamiesten pätevyys, asianomaisen kuuleminen ja neuvonta, päätösten perusteleminen jne. Myös asiakirjajulkisuudella (PeL 12.2 §) on keskeinen merkitys hakijoiden oikeusturvassa. Ilman mahdollisuutta tutustua kanssahakijoihin ei hakijalla ole realistista mahdollisuutta arvioida omia ansioitaan suhteessa tehtyyn päätökseen. Asiakirjajulkisuus on omiaan lisäämään luottamusta läpinäkyvään viranomaistoimintaan.

Jälkikäteinen eli repressiivinen oikeusturva takaa päätöksessä ja asian käsittelyssä olevan virheen korjaamisen (HL 8 luku). Muut jälkikäteisen oikeusturvan takeet löytyvät pääasiassa HLL:ssa. Näitä ovat: ”laiminlyönnin, lainvastaisen menettelyn tai päätöksen korjaaminen, oikaiseminen, muuttaminen tai kumoaminen (Mäenpää 2012).

4.3 Muutoksenhaku

Fimean apteekkilupapäätökseen voi hakea muutosta valittamalla siitä päätöksessä mainittuun hallinto-oikeuteen määräajassa (LL 102 §:n 1 momentti). Hallinto-oikeuden ratkaisee apteekin sijainti. Kirjalliset, yksityiskohtaiset ohjeet muutoksenhakua varten lähetetään apteekkilupaa hakeneille lupapäätöksen jäljennöksen liitteenä (valitusosoitus). Fimean päätöstä ei panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman (LL 102 §:n 4 momentti). Jos päätöksestä on valitettu, Fimea antaa hallinto-oikeuden pyynnöstä asiassa lausunnon ja toimittaa lupapäätökseen liittyvät asiakirjat hallinto-oikeudelle. Hallinto-oikeus varaa sen jälkeen luvan saajalle tilaisuuden selvityksen antamiseen. Valitusprosessi lykkää apteekin haltuunoton määräaikaa. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Korkein hallinto-oikeus voi myöntää valitusluvan, jos 1) ”soveltamisen kannalta muissa samanlaisia tapauksissa tai oikeuskäytännön yhteneväisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi; ” 2) ”asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen virheen vuoksi” tai 3) ”valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.” Myös Fimealla on oikeus hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen (Paaskoski 2011).

4.4 Itseoikaisu

Itseoikaisu ryhmitellään kolmeen eri lajiin: 1) oikaisuvaatimukseen perustuva ns. lakisääteinen itseoikaisu, 2) varsinainen itseoikaisu ja 3) teknisluonteinen itseoikaisu. Lakisääteinen itseoikaisu on mahdollinen vain viranomaiselle tehdystä

oikaisuvaatimuksesta ja vain silloin, kun lainsäädännössä on kyseisestä menettelystä erityinen maininta. Oikaisuvaatimusmenettely on muutoksenhaun välttämätön esivaihe. Asianosaisen on tehtävä oikaisuvaatimus kirjallisesti päätöksen tehneelle viranomaiselle. Oikaisuvaatimus on perusteltava ja yksilöitävä. Se tulee tehdä määräajassa tai muutoin alkuperäinen päätös tulee lainvoimaiseksi (Uotila 1983).

Varsinaisessa itseoikaisussa on kyse asiavirheen korjaamisesta. Hallintoviranomainen voi korjata virheen vain, jos päätös on aiheutunut selvästi virheellisestä tai ilmeisen väärästä lain soveltamisesta. Asiavirhe voidaan korjata asianosaisen vaatimuksesta tai viranomaisen aloitteesta. Virheen korjaamiselle on asetettu määräaika. Asiavirheen korjaamisella voidaan korjata vain päätöksen sisältövirheet, ei päätöksentekoon liittyvä menettelyvirheitä. Asiavirhettä ei kuitenkaan saa korjata ilman asianosaisen suostumusta (Uotila 1983).

Teknisluonteisessa itseoikaisussa on kysymys kirjoitusvirheen korjaamisesta. Jos kirjoitettu päätös ei vastaa sisällöltään kirjoitus- tai laskuvirheen vuoksi sitä päätöstä, jonka viranomainen on asiassa tehnyt, on viranomaisen korjattava virhe. Olennaista on, että päätöksenteon perustana olevat tiedot ovat sinänsä olleet oikeita. Mikäli kirjoitusvirheen korjaaminen johtaisi asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen, ei päätöstä saa korjata (Uotila 1983).

Oikaisuvaatimukseen perustuva itseoikaisu ei tule kysymykseen, koska lääkelaissa 395/87 ei ole siitä säännöstä. Sen sijaan eräissä tapauksissa aivan ilmeisesti myös apteekkilupapäätöksessä oleva asiavirhe voitaisiin korjata lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen itseoikaisuna.

5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Työn tavoitteena oli tutkia niitä Fimean vuosina 2006 - 2010 tekemiä apteekkilupapäätöksiä, jotka johtivat valituksiin hallinto-oikeuksiin. Tavoitteena oli etsiä mahdollisia eroja valituksiin päätyneiden ja valittamatta jääneiden

apteekkilupapäätösten (verrokkien) välillä, ja sillä tavalla löytää tekijöitä, jotka mahdollisesti voisivat johtaa valituksiin. Lisäksi tavoitteena oli syventyä apteekkiluvan valitusprosessiin oikeudelliselta näkökannalta. Yhtenä tavoitteena oli myös luoda lukijalle jatkumo, jolla apteekkiluvan ja valitusprosessin oikeudellista kokonaisuutta voi ymmärtää. Työn kirjallisuuskatsaus on osa tätä yhtenäistä kokonaisuutta.

6 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimuksen aineistoksi valittiin vuosina 2006 – 2010 tehdyt apteekkilupapäätökset. Erityisesti tutkittavaksi otettiin ne apteekkilupapäätökset, joista valitettiin kahdeksaan eri hallinto-oikeuteen: Helsinkiin, Hämeenlinnaan, Kouvolaan, Kuopioon, Ouluun, Rovaniemelle, Turkuun ja Vaasaan. Hallinto-oikeudet on jaettu tuomiopiireihin maakunnittain (Taulukko 1). Ålands förvaltningsdomstoliin tehtyjä valituksia ei otettu huomioon tässä aineistossa.

Taulukko 1. Hallinto-oikeuksien tuomiopiirit maakunnittain v. 2013.

Hallinto-oikeus	Tuomiopiirit maakunnittain
Helsingin hallinto-oikeus	Uusimaa ja Itä-Uusimaa
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	Kanta- Häme, Pirkanmaa ja Keski-Suomi
Kouvolan hallinto-oikeus	Päijät-Häme, Kymenlaakso ja Etelä-Karjala
Kuopion hallinto-oikeus	Etelä-Savo, Pohjois-Savo ja Pohjois-Karjala
Oulun hallinto-oikeus	Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu
Rovaniemen hallinto-oikeus	Lappi
Turun hallinto-oikeus	Varsinais-Suomi ja Satakunta
Vaasan hallinto-oikeus	Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa

Tiedot valituksista saatiin hallinto-oikeuksista. Hallinto-oikeuksiin menneistä valituksista etsittiin ne syyt, joita valittajat olivat käyttäneet ja joihin oli vedottu sekä verrattiin niitä Fimean lupapäätöksiin. Tutkimuksessa etsittiin Fimean samana päivänä myöntämille apteekkilupapäätöksille sellaiset verrokkit, joista ei ole valitettu.

Eri hallinto-oikeuksissa saattoi olla vireillä myös lääkekaappien tai apteekin sijaintia koskevia käsittelyjä. Apteekkilupavalitusten vuotuiset tilastolliset kokonaismäärät saattavat vaihdella luvan tai valituksen käsittelypäivämäärästä johtuen. Tässä apteekkilupavalitusten aineistossa mukaan ei esimerkiksi otettu Fimean vuonna 2005 tekemiä apteekkilupapäätöksiä, joissa hallinto-oikeuden päätös oli siirtynyt vuodelle 2006.

Verrokkit pyrittiin valitsemaan vuoden 2008 reseptuurin mukaan hyvin samankokoisista apteekeista ja huomioon otettiin myös apteekin sijainti rajauksella kaupunki - maaseutu. Joidenkin päätöspäivien apteekkilupapäätöksille ei ollut mahdollista löytää verrokkeja, koska kaikista samankokoisista apteekkilupapäätöksistä valitettiin tai apteekkit olivat niin erisuuruisia. Muille lupapäätöksille, joista valitus tehtiin, löydettiin vähintään yksi verrokki, josta ei valitettu.

Tutkimusaineisto on analysoitu aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä. Sisällönanalyysi on tieteellinen metodi, joka pyrkii päätelmiin erityisesti verbaalisesta, symbolisesta tai kommunikatiivisesta datasta. Sisällönanalyysin tavoitteena on analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Analyysin tarkoitus on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Analyysin tarkoituksena on informaatioarvon lisääminen ts. hajanaisestakin aineistosta pyritään luomaan mielekäs, selkeä ja yhtenäinen informaatiokokonaisuus (Silius 2005).

Aineistolähtöiseen sisällön analyysin kuuluvat 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, (esim. tiivistämällä tai pilkkomalla osiin), 2) klusterointi ja 3) abstrahointi. Aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyssä koodattu alkuperäisaineisto käydään tarkasti läpi ja etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Jos mahdollista,

samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi, joka nimetään luokan sisältöä kuvaavalla nimikkeellä. Aineiston abstrahoinnissa erotetaan tutkimuksen kannalta oleellinen tieto epäoleellisesta. Tätä jatketaan yhdistelemällä luokituksia niin kauan kuin se aineiston näkökulmasta on mahdollista (Tuomi ja Sarajärvi 2004).

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tuloksissa esitetään työssä käytetystä aineistosta ja sen luokittelun pohjalta muodostettu malli, käsitejärjestelmä, käsitteet tai aineistoa kuvaavat teemat. Sisällönanalyysin johtopäätöksissä tutkija pyrkii ymmärtämään tutkimusmateriaalia tai tutkittavia henkilöitä heidän omasta näkökulmastaan (Tuomi ja Sarajärvi 2005).

7 TULOKSET

Kaikkiaan vuosina 2006 – 2010 myönnettiin apteekkilupia seuraavasti (Taulukko 2).

Taulukko 2. Vuosina 2006 - 2010 myönnettyjen apteekkilupien määrät (Fimean vuosikertomukset 2006 - 2010).

vuosi	myönnettyjen apteekkilupien määrä
2006	57
2007	75
2008	76
2009	66
2010	74

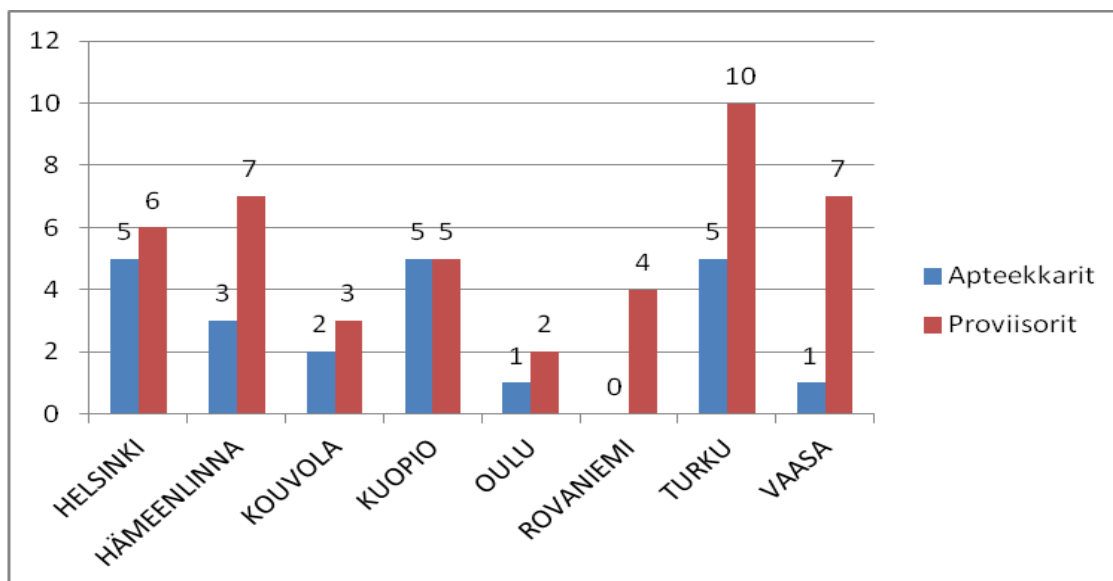
Apteekkilupakäsittelyssä taulukoidaan hakijoiden perustiedot: nimi, syntymäaika, nykyinen tehtävänimike, proviisoriksi laillistamispäivämäärä ja jatkotutkinnot. Lisäksi taulukoidaan hakijan toiminta apteekissa tai muissa lääkehuollon tehtävissä hakijan ilmoituksen mukaan täysinä vuosina ja kuukausina. Päätoimen lisäksi taulukoidaan

myös sivutoimet proviisoriksi laillistamispäivästä lukien, hakijan apteekkiliikkeen harjoittamisen kannalta merkitykselliset opinnot, johtamistaito ja muu toiminta hakijan ilmoituksen mukaan. Se, mitä ominaisuutta arvostettaisiin enemmän kun toista, ei käy selville Fimean päätöksistä, koska päätökset kirjoitetaan määrämuotoon ja ovat ns. massapäätöksiä.

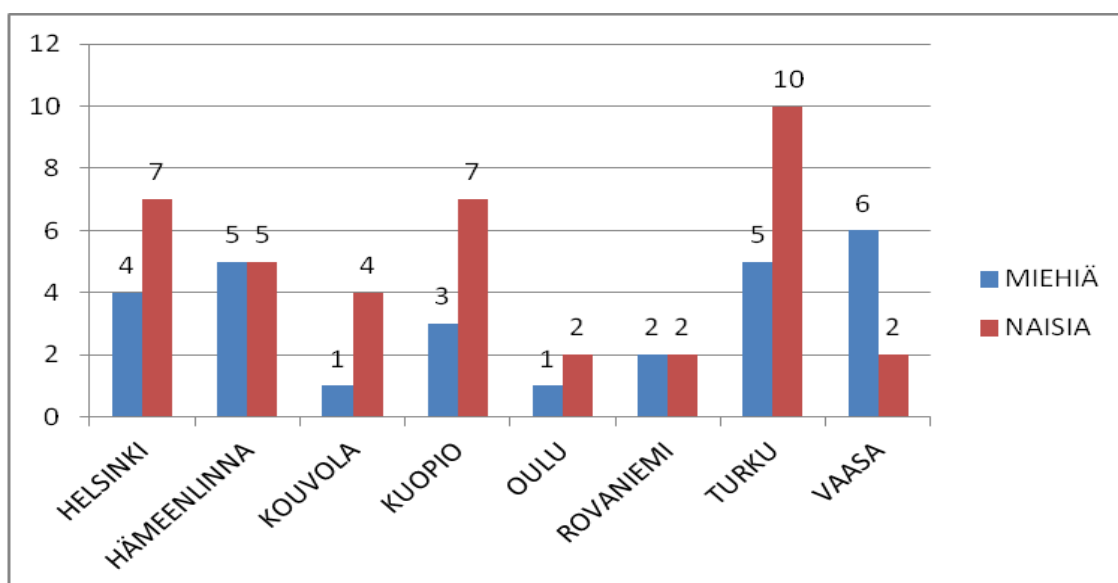
Tämän tutkimuksen perusteella voidaan löytää seuraavia perusteluja siitä, miksi jotkut hakijat erottuvat hakijoiden joukosta: 1) hakijan työkokemus apteekissa, 2) apteekkarikokemus tai 3) muu lääkealan kokemus (poimintoja Fimean perusteluista).

Tarkastelujakson ulkopuolella vuonna 2011 Fimea myönsi 91 apteekkilupaa, joista 11:sta valitettiin. Vuonna 2012 lupia myönnettiin 68, joista 8:sta valitettiin. Valitusten määrä on pysynyt hyvin tasaisena, vaikka Fimean vuosittain päättämien apteekkilupien määrät ovat vaihdelleet huomattavasti. Apteekkiluvista tehdyt valitukset ovat taustoiltaan ja syiltään hyvin vaihtelevia. Tästä syystä niistä kerrottava tieto on myös hajanaista. Liitetaulukoon 1A on koottu valituksen kohteena olleista apteekkiluvista yhteenveto. Yhteenvedossa on lueteltu tietoja luvan saajasta ja valittajasta sekä hakijoista hallinto-oikeuksittain ja vuosittain eriteltynä. Liitetaulukossa 1B ovat koottuna vastaavat tiedot verrokkilupien saajista ja hakijoista. Apteekin kokoa ilmaiseva reseptuuri on kirjattu tarkastelujakson keskimmäisen vuoden, 2008, toteutuman mukaan, jos se oli käytettävissä.

Valituksia hallinto-oikeuksiin oli tehnyt 44 proviisorista ja 22 apteekkaria (Kuva 1). Yhdeksän henkilöä oli laatinut valituksia vähintään kaksi; näistä 7 oli proviisoreita. Eniten valituksia laatinut henkilö oli tehnyt valituksia 9 kappaletta viiteen eri hallinto-oikeuteen. Valituksen tehneistä 66 henkilöstä naisia oli 39 (Kuva 2).

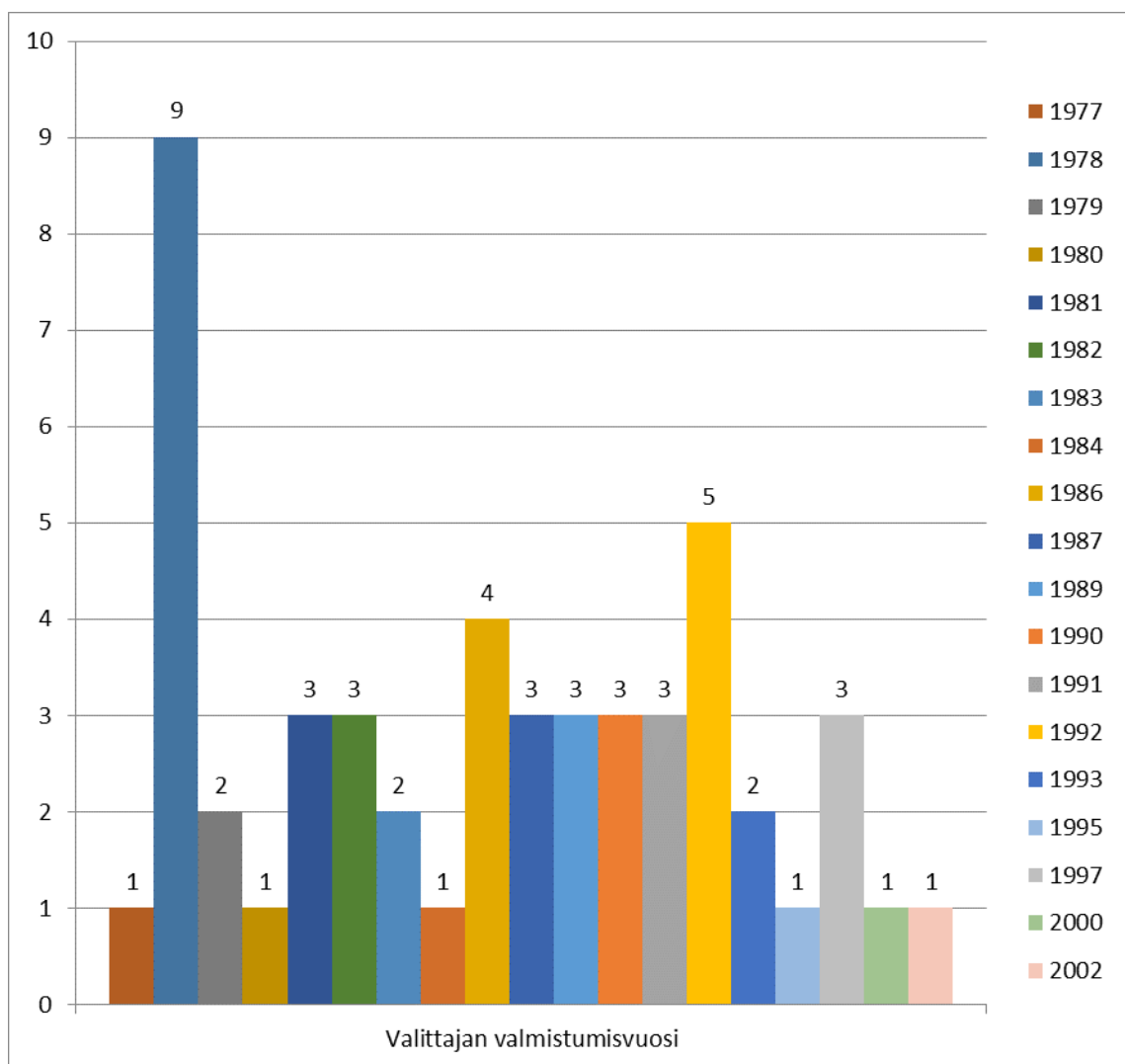


Kuva 1. Hallinto-oikeuksiin vuosina 2006 – 2010 apteekkilupapäätöksistä valittaneiden apteekkareiden ja proviisoreiden määrä.



Kuva 2. Eri hallinto-oikeuksiin myönnetystä apteekkiluvista valittaneiden henkilöiden sukupuolijakauma.

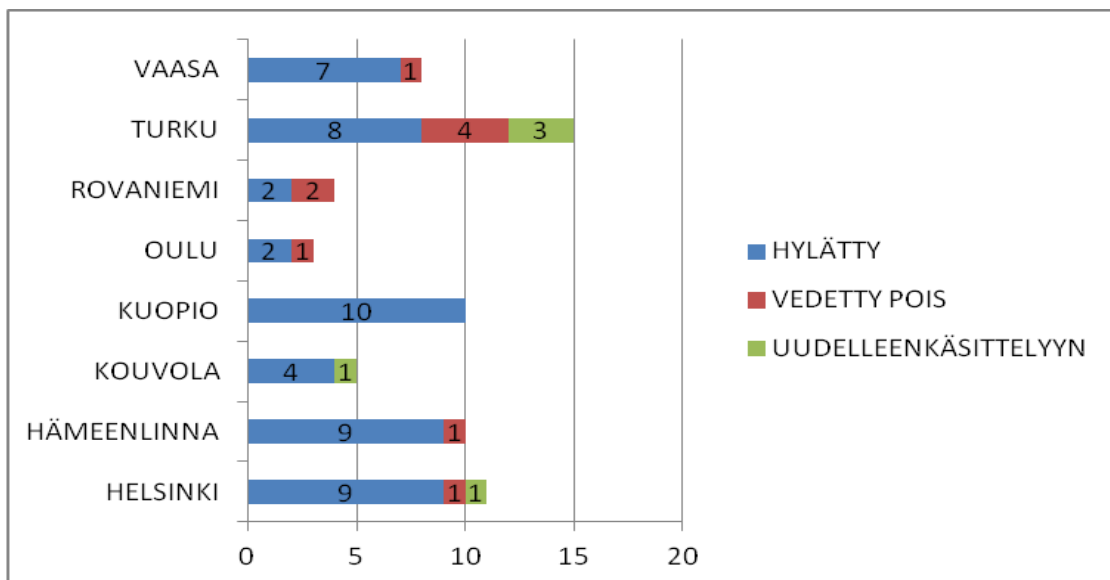
Naisvalittajien valmistumisvuosi vaihteli vuosien 1978 - 2002 välillä keskimääräisen valmistumisvuoden ollessa 1985. Miesvalittajat olivat valmistuneet vuosien 1977 - 2000 välillä ja keskimääräinen valmistumisvuosi oli 1990 (Kuva 3). Verrokeista, joista ei valitettu, merkittävin huomio oli se, että lupa myönnettiin pääsääntöisesti apteekkarille tai jo urallaan pitkään toimineelle proviisorille. Proviisorit valittivat helpommin toisen proviisorin saamasta apteekkiluvasta, miehet helpommin naisen saamasta luvasta. Naisapteekkarit valittivat herkemmin naisapteekkarin saamasta luvasta ja miesapteekkarit naisapteekkarin saamasta luvasta.



Kuva 3. Valittajien valmistumisvuodet ajoittuivat vuosien 1977 – 2002 välille.

Hallinto-oikeudet hylkäsivät vuosina 2006–2010 yhteensä 51 valitusta. Kymmenen valitusta vedettiin pois valitusprosessin aikana ja valittajista kuusi sai apteekkiluvan prosessin aikana. Fimeaan uudelleen käsiteltäväksi palautuneita apteekkilupapäätöksiä oli tutkimusaikana viisi kappaletta, mutta niissäkään alkuperäinen päätös ei muuttunut. Vuonna 2005 tehdystä apteekkilupapäätöksestä tehtiin Turun hallinto-oikeuteen valitus, joka käsiteltiin vuonna 2006. Tämä oli ainoa valitus, jonka alkuperäisen päätöksen Fimea muutti uudelleenkäsittelyssä. Vuonna 2008 tehdyn päätöksen valitukset saivat sinettinsä korkeimmassa hallinto-oikeudessa ennakkotapausluonteensa vuoksi, mutta niissäkään alkuperäinen päätös ei muuttunut.

Etelä-Suomen hallinto-oikeudet ovat olleet selvästi työllistetympiä myös apteekkilupavalitusten käsittelijöinä kuin muut hallinto-oikeudet, vaikka ne ovat alueellisesti pienempiä, tosin apteekkeja on alueella enemmän. Tarkastelujakson aikana Rovaniemen, Oulun ja Kuopion hallinto-oikeuksista ei palautettu ainuttakaan lupapäätöstä uudelleenkäsittelyyn (Kuva 4). Turun hallinto-oikeus taas näytti olleen valittajan näkökulmasta suosiollisin valituspaikka, koska sieltä palautettiin uudelleenkäsittelyyn tarkastelujaksolla kolme apteekkilupapäätöstä. Lopputulos ei muuttunut niissäkään.

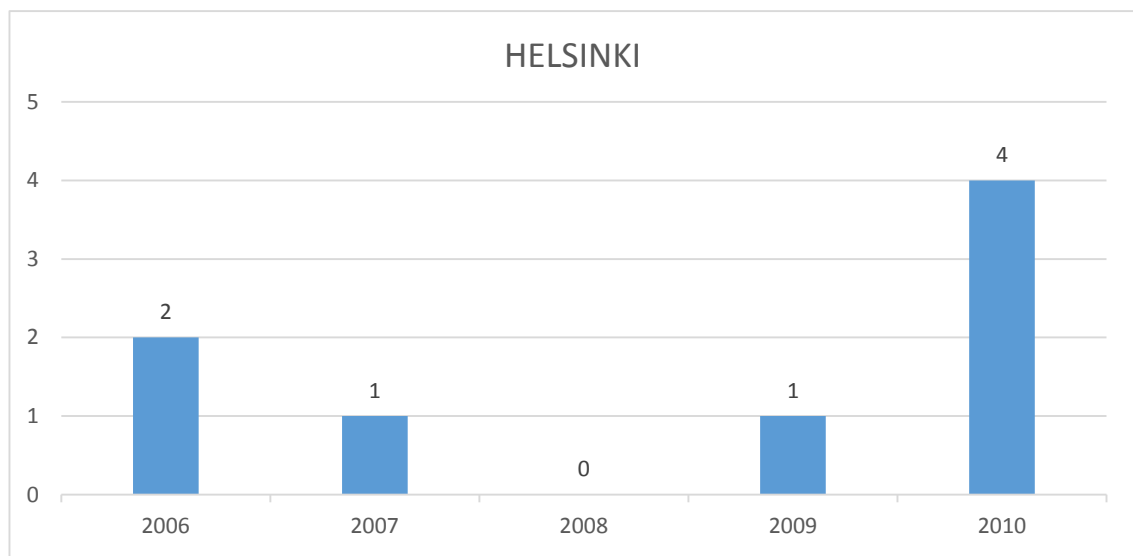


Kuva 4. Apteekkilupavalitusten käsittelyn tulokset hallinto-oikeuksissa.

Yleensä valvontalautakunnan päätöstä ei kumota hallinto-oikeudessa, mutta joissakin tapauksissa ne on voitu palauttaa Fimealle uusintakäsittelyyn. Yksittäisissä palautuspäätöksissä on ollut perusteina mm. puutteellinen perustelu, valituksen tehneen esille tuoma uusi selvitys tai hallinto-oikeuden päinvastainen arvio luvan saajan ja valittajan edellytyksistä apteekkiliikkeen harjoittamiseen. Palautuspäätösten johdosta Fimea on käsitellyt lupa-asian uudelleen, koska hallinto-oikeus ei ole myöntänyt lupaa suoraan valittajalle.

7.1 Helsingin hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset

Helsingin hallinto-oikeuteen tehtiin vuosina 2006 - 2010 yhteensä 11 valitusta 8 eri apteekkilupapäätöksestä, vuonna 2010 selvästi muita vuosia enemmän (Kuva 5). Hallinto-oikeuteen ei tullut lainkaan valituksia vuonna 2008. Valituksen tehneistä naisia oli 7. Proviisoreita valittajista oli 7 henkilöä (naisia 5) ja apteekkareita 4 (naisia 2). Kaikissa valituksissa valittaja oli eri henkilö. Kahdessa valituksessa valittajia oli enemmän kuin yksi, eräässä vuoden 2010 päätöksessä jopa kolme valittajaa. Kolmessa tapauksessa neljästä apteekkarit valittivat päätöksistä, joissa lupa oli myönnetty apteekkarille ja yhdessä proviisori valitti apteekkarin saamasta apteekkiluvasta. Valittajien valmistumisvuodet vaihtelivat vuosien 1977 - 1992 välillä.



Kuva 5. Apteekkiluvat, joista on tehty valitus Helsingin hallinto-oikeuteen.

Yhden naisproviisorin tekemä valitus vuoden 2009 lupapäätöksestä naisproviisorille myönnetystä apteekista palautui uudelleen käsiteltäväksi Fimeaan, mutta alkuperäinen päätös ei muuttunut. Aikaa apteekkiluvan myöntämisestä toisen kierroksen uudelleen ratkaisuun kului vuosi ja 3 kuukautta, toisen käsittelykierroksen päätös tuli kuudessa kuukaudessa.

Valituksista yksi meni uudelleen käsittelyyn, yksi raukesi valittajan vedettyä valituksensa pois ja muut yhdeksän valitusta hylättiin hallinto-oikeudessa. Keskimäärin Helsingin hallinto-oikeus käsitteli apteekkilupavalituksia reilut 10 kuukautta. Valittaneista proviisoreista kaksi on edelleen ilman apteekkilupaa.

Helmikuussa 2010 jaetuista apteekkiluvista tehtiin valitus kolmesta eri apteekista, joista kaksi tuli Helsingin hallinto-oikeuden ratkaistavaksi ja yksi meni Rovaniemen hallinto-oikeuteen. Kaikissa kolmessa tapauksessa valittaja oli proviisori (kahdessa nainen) ja luvan saajana miesapteekkari. Alkuperäiset päätökset eivät muuttuneet.

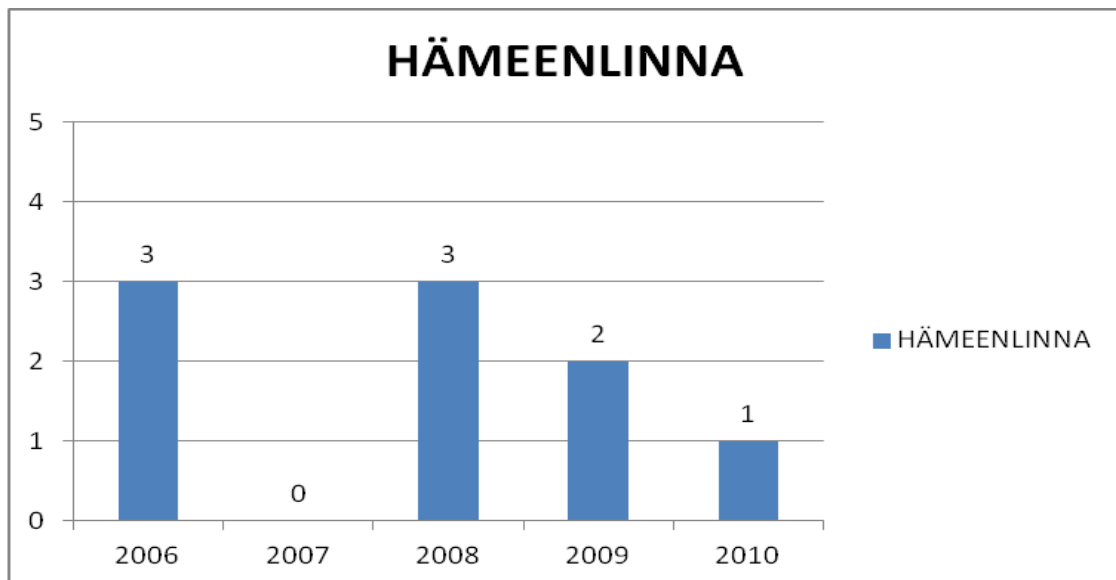
Samana päivänä päätettyjen apteekkilupien verrokeista voidaan todeta, että kaupungeissa sijaitsevista apteekeista tehtiin selvästi enemmän valituksia kuin maaseudulla sijaitsevista vaikka apteekin reseptuuri olikin pienempi. Suurempiin apteekkeihin oli enemmän apteekkarihakijoita kuin proviisorihakijoita. Verrokkit, joista ei valitettu hallinto-oikeuteen, menivät pääsääntöisesti apteekkareille ja apteekit olivat keskimääräistä suurempia.

Valitusten perusteluina käytettiin muuta lääkehuollon kokemusta suhteessa pitkään apteekkariuraan ja farmasian alan lisätutkintoa eli tohtorin väitöskirjaa, mutta hallinto-oikeus hylkäsi valitukset. Vaikka yksi lupapäätös palautettiin uudelleen käsittelyyn Fimeaan, ei päätös muuttunut toisessakaan käsittelyssä.

7.2 Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset

Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen tehtiin vuosina 2006 – 2010 valituksia yhdeksää apteekkilupaa kohtaan 10 eri valittajan toimesta eli yhdessä lupapäätöksessä oli kaksi valittajaa. Vuonna 2007 Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa ei käsitelty apteekkilupavalituksia (Kuva 6). Valittajista oli puolet naisia ja puolet miehiä, proviisoreita heistä oli 7, apteekkareita kolme.

Vuoden 2006 lupapäätöksissä apteekkarin saamasta luvasta valitti naisapteekkari ja proviisoreiden saamista luvista valitti kaksi proviisoria, joista toinen oli mies. Vuonna 2008 apteekkarin saamasta luvasta valitti naisproviisori sekä miesapteekkari, joka valitti kahdesta eri naisapteekkarin saamasta luvasta. Päätökset oli tehty samana päivänä. Naisproviisori valitti vain kerran naisapteekkarin saamasta luvasta. Muut valitukset olivat proviisoreiden valituksia proviisoreiden saamista luvista. Kaikki valituksia tehneet henkilöt olivat valittaneet Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen vain kerran lukuun ottamatta miesapteekkarin laatimaa kahta valitusta.



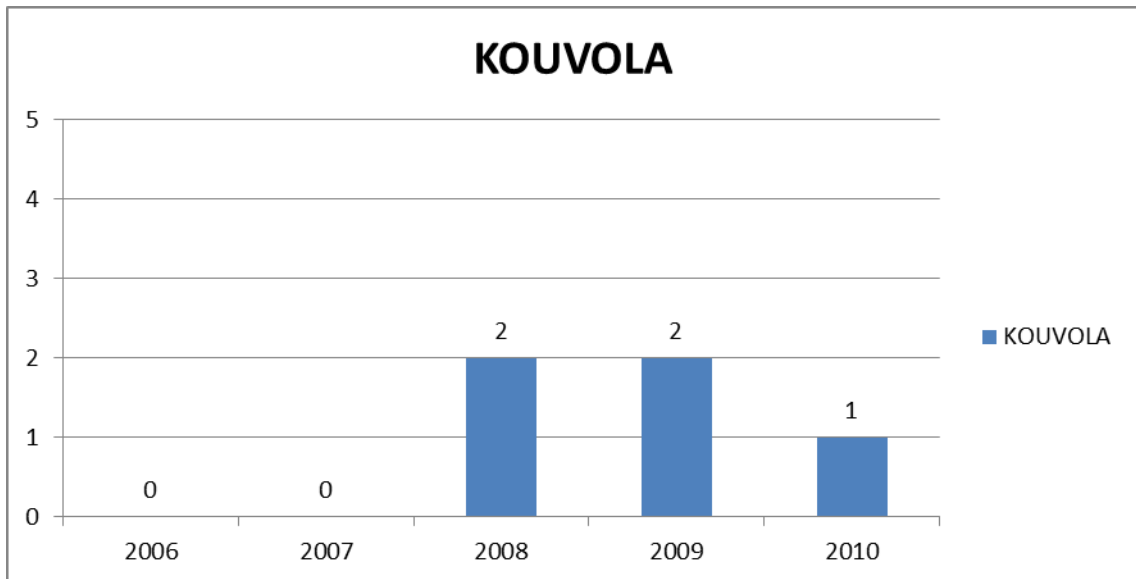
Kuva 6. Vuosien 2006 ja 2008 apteekkilupapäätösten valitukset työllistivät eniten Hämeenlinnan hallinto-oikeutta.

Yhdessä tapauksessa proviisori sai apteekkiluvan valitusprosessin aikana ja miesproviisori veti valituksensa pois. Kaikki tehdyt valitukset hylättiin. Valittajien valmistumisvuodet vaihtelivat vuosien 1978 – 1993 välillä. Proviisorina valittaneet ovat saaneet oman apteekkiluvan yhtä lukuun ottamatta. Hämeenlinnan hallinto-oikeudesta päätökset apteekkilupavalituksissa tulivat keskimäärin yhdeksässä kuukaudessa.

Verrokeissa, joista ei valitettu, luvat myönnettiin pääsääntöisesti naisille, koska myös hakijoissa oli kaksinkertainen määrä naisia miehiin verrattuna yhtä apteekkilupaa lukuun ottamatta. Tässä verrokissa lupa myönnettiin naisapteekkarille eikä päätöksestä valitettu. Hakijoita oli yhteensä 17 ja heistä vain viisi naista; apteekkarihakijoita oli yhteensä neljä, loput 13 olivat proviisoreita. Ne verrokkit, joista ei valitettu, oli myönnetty apteekkareille, joilla oli takanaan jo useita apteekkarivuosia sekä apteekit olivat reseptuuriltaan keskikokoisia tai sitä pienempiä.

7.3 Kouvolan hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset

Kouvolan hallinto-oikeudessa käsiteltiin vuosina 2006 – 2010 viisi apteekkilupapäätöksistä tehtyä valitusta; vuosien 2006 - 2007 päätöksistä ei tullut vireille ainuttakaan valitusta. Valitukset jakaantuivat vuosille 2008, 2009 ja 2010 (Kuva 7). Pisimpään käsiteltiin vuoden 2009 päätöksestä tullutta valitusta, joka oli Fimean ratkaistavana kahteen kertaan ja sai lopullisen päätöksensä hallinto-oikeudessa vasta heinäkuussa 2012 päätöksen pysyessä alkuperäisenä.



Kuva 7. Apteekkiluvat, joista on tehty valitus Kouvolan hallinto-oikeuteen.

Valittajista neljä oli naisia, joista kaksi oli apteekkareita ja kaksi valitusta oli saman naisproviisorin tekemiä. Yksi valittajista oli miesproviisori. Valituksen tehneet naiset olivat valmistuneet vuosina 1979 – 1992, valituksen tehnyt mies vuonna 1997.

Naisapteekkarin valittamasta päätöksestä lupa meni vuotta myöhemmin valmistuneelle, lähes yhtä kauan apteekkarina toimineelle naisapteekkarille. Valitukselle ei ollut havaittavissa ulkopuoliselle ymmärrettävää syytä. Päätös hallinto-oikeudesta tuli neljässä kuukaudessa. Miesproviisorin valittamasta naisproviisorin luvasta ei myöskään löytynyt hallinto-oikeudessa perustetta valituksen läpimenolle, vaikka valittaja oli suorittanut kaupallisen alan lisätutkinnon. Naisproviisori oli valmistunut 11 vuotta aikaisemmin kuin valittaja. Hallinto-oikeuden ratkaisu tuli viidessä kuukaudessa. Molemmat valitukset hylättiin.

Vuonna 1992 valmistunut naisproviisori valitti kahdesta apteekkarin saamasta apteekkiluvasta. Molemmat luvan saaneista apteekkareista olivat toimineet tehtävissään reilut kuusi vuotta ja valmistuneet vuosina 1980 ja 1990. Valitukset tehtiin neljän kuukauden välein syntyneistä päätöksistä ja ne ratkaistiin hallinto-oikeudessa yhtä aikaa. Toisessa

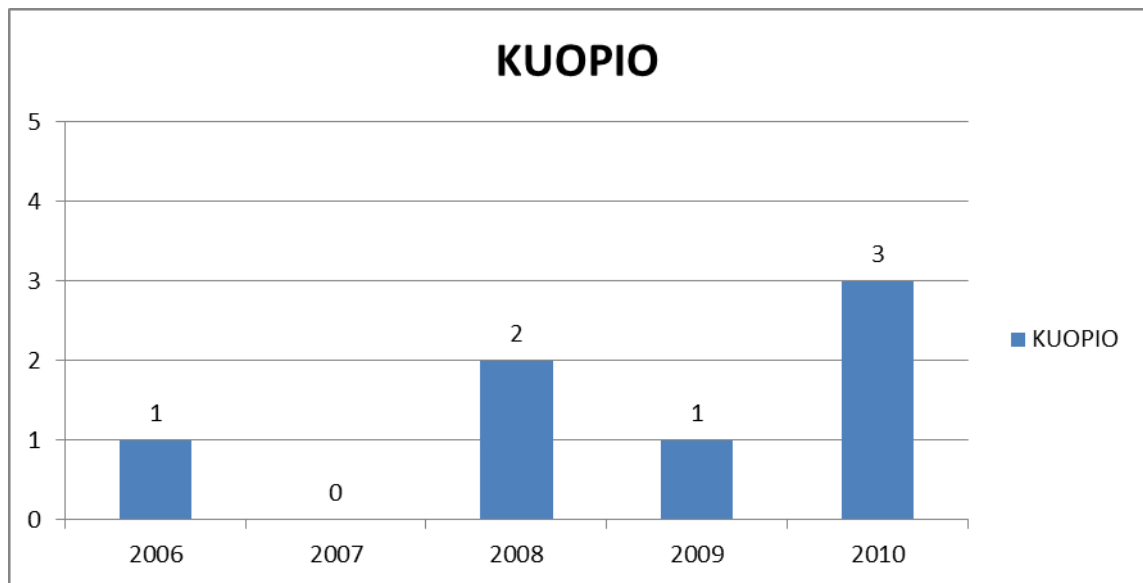
päätös syntyi viidessä kuukaudessa ja toisessa 13 kuukaudessa. Molemmat valitukset hylättiin.

Pisimpään hallinto-oikeutta ja juristeja on työllistänyt lupapäätös, jossa naisapteekkarin saamista luvasta on valitettu kahteen kertaan. Luvansaaja oli valmistunut kolme vuotta aikaisemmin kuin valittaja ja toiminut apteekkarina kaksi vuotta vähemmän, mutta molemmat silti yli 10 vuotta. Fimea ratkaisi asian ensimmäisen kerran syksyllä 2009 ja hallinto-oikeus palautti päätöksen uudelleen käsittelyyn loppuvuodesta 2010. Fimea ratkaisi asian uudelleen keväällä 2011 luvan saaneen apteekkarin eduksi, mutta valittaja valitti päätöksestä uudelleen. Hallinto-oikeus ratkaisi asian heinäkuussa 2012. Valitusprosessi tuntui kiusanteolta ja päätöksen voimaantulon pitkittämiseltä. Tapauksen asiakirjat olivat Fimealla, joten minun ei ollut mahdollista tutustua valituksiin ja niiden vastineisiin.

Verrokeista voitiin havaita se, että apteekkareiden saamista suurehkoista apteekeista eikä miesproviisorin saamista apteekeista valitettu, mutta naisproviisorin saamista luvista kyllä. Apteekkarit eivät tässäkään verrokkiryhmässä hakeneet pienehköjä apteekkeja vaan olivat jo urakierrossaan seuraavalla kierroksella. Kouvolan hallinto-oikeuteen vuosina 2006 – 2010 valittaneet proviisorit saivat apteekkiluvan vuosina 2009 ja 2011.

7.4 Kuopion hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset

Kuopion hallinto-oikeudessa käsiteltiin vuosina 2006 – 2010 seitsemästä apteekkilupapäätöksistä tehtyä 10 valitusta, joista yksi koski pelkästään sivuapteekkia. Lukuun ei ole laskettu mukaan Fimean keväällä 2005 tekemästä päätöksestä tehtyä valitusta, jonka hallinto-oikeus käsitteli vasta vuosi ja neljä kuukautta myöhemmin eli syksyllä 2006. Vuonna 2007 tehdyistä apteekkilupapäätöksistä ei valituksia tehty (Kuva 8). Valittajista naisia oli 7 ja miehiä 3. Naisvalittajista apteekkareita oli neljä, miesvalittajista yksi. Sama naisproviisori valitti kolmesta eri lupapäätöksestä, vuonna 2006 toukokuussa tehdystä päätöksestä ja kahdesta eri lupapäätöksestä, jotka oli tehty huhtikuussa 2010.



Kuva 8. Apteekkiluvat, joista on tehty valitus Kuopion hallinto-oikeuteen.

Kaikki luvat, joista Kuopion hallinto-oikeuteen valitettiin, myönnettiin naisille. Valittajia olivat pääsääntöisesti naiset. Kahdessa tapauksessa valituksen oli tehnyt miesproviisori ja yhdessä miesapteekkari. Miesproviisorin valituksessa lupa oli myönnetty naisproviisorille ja miesapteekkarin valitus koski naisapteekkarin saamaa lupaa. Kaikki valitukset hylättiin.

Kuopion hallinto-oikeuteen tehtyjen valitusten naisvalittajat olivat valmistuneet vuosina 1979 - 1980. Valittajien valmistumisvuodet olivat poikkeuksellisen lähellä toisiaan eli kaikki seitsemän valittajaa olivat valmistuneet lyhyen ajan sisällä toisistaan, jopa samoilta vuosikursseilta. Miesvalittajien valmistumisvuosi ajoittui vuosien 1983 – 1997 välille.

Yhdestä vuoden 2008 päätöksestä, jossa lupa myönnettiin viisi vuotta toimineelle naisapteekkarille, valituksen oli tehnyt kolme naisapteekkaria, jotka olivat toimineet apteekkareina lähes kymmenen vuotta, yksi heistä jopa 21 vuotta. Sairaalaapteekkariuden katsottiin kuitenkin painavan vaa’assa ja hallinto-oikeus hylkäsi kaikki

valitukset. Molemmat lupapäätöksestä valituksen tehneet miesproviisorit ovat nykyään apteekkareita. Luvan he saivat vuosina 2008 ja 2010. Kuopion hallinto-oikeus oli maamme hallinto-oikeuksista ainoa, jossa kaikki valitukset hylättiin eikä ainuttakaan valitusta siirretty uudelleen käsittelyyn; valituksia ei myöskään vedetty pois. Käsittelyaika Kuopiossa oli keskimäärin reilut 11 kuukautta vaihdellen 6 kuukauden ja 14 kuukauden välillä.

Verrokkitapauksista pienehköjä apteekkeja hakivat pääsääntöisesti proviisorit ja enemmistönä olivat naiset. Luvat, joista ei valitettu, menivät apteekkareille. Verrokeissa oli myös kaksi keskimääräistä suurempaa apteekkia, joista ei valitettu, vaikka ne menivätkin naisproviisorille.

7.5 Oulun hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset

Oulun hallinto-oikeudessa käsiteltiin vuosina 2006 – 2010 kolme apteekkilupapäätöksistä tehtyä valitusta. Valitukset tehtiin vuosien 2007, 2008 ja 2010 apteekkilupapäätöksistä. Valittajista naisia oli kaksi, joista toinen oli proviisori ja toinen apteekkari.

Naisapteekkari valitti naisproviisorin saamasta apteekkiluvasta, mutta veti valituksensa pois kahden kuukauden kuluttua eli ennen hallinto-oikeuden käsittelyä. Valittaja oli valmistunut 14 vuotta myöhemmin kuin proviisori, joten päätös tuskin olisi muuttunut käsittelyssä. Motiivina lienee ollut arvovaltakysymys; olihan valittaja ehtinyt toimia nelisen vuotta apteekkarina ja nyt ansioitunut farmasian tohtori arvioitiin edelle.

Miesproviisori valitti naisapteekkarin saamasta luvasta, mutta valitus hylättiin. Valittaja oli valmistunut vuonna 1991 ja apteekkiluvan saanut apteekkari vuonna 1987. Molemmat olivat suorittaneet kaupallisen alan lisätutkinnon, mutta valittaja oli suorittanut sen ennen proviisoriksi valmistumistaan, joten sitä ei otettu huomioon. Erottavaksi tekijäksi nousi nimenomaan luvan saaneen naisen toimiminen apteekkarina

lähes kuuden vuoden ajan vaikka valittaja oli toiminut lääketukkukaupan johtotehtävissä useiden vuosien ajan. Hallinto-oikeus käsitteli asiaa lähes vuoden.

Vuoden 2008 apteekkilupapäätöksen valittajan henkilötiedot oli peitetty, mutta hallinto-oikeuden asiakirjoista oli luettavissa valittajan muut tiedot. Tässä tapauksessa naisproviisorin valittaessa naisapteekkarille menneestä luvasta ei läpimenolle ollut perusteita, koska luvan saanut oli toiminut apteekkarina jo viiden vuoden ajan. Hallinto-oikeus ratkaisi asian 7 kuukaudessa.

Apteekkiluvat, joista valitettiin, myönnettiin vuonna 1974 valmistuneelle proviisorille ja 1987 valmistuneille apteekkareille, jotka olivat jo toimineet apteekkareina 5-6 vuotta. Apteekit, joihin luvat myönnettiin, olivat keskimääräistä suurempia (reseptuuri yli 70 000). Samana päätöspäivänä tehdyistä apteekkilupapäätöksistä valitettiin juuri suurimmista apteekeista ja siksi samankokoisten verrokkien löytäminen, joista ei olisi valitettu, oli vaikeaa. Verrokeissa miehet eivät valittaneet miehen saamista apteekkiluvista. Pääsääntöisesti hakijoiden suuri määrä ennusti valituksia, mutta poikkeuksena oli yksi apteekkilupa, jossa hakijoita oli yhteensä 36 jakautuen tasan proviisoreiden ja apteekkareiden kesken; lupapäätöksestä ei valitettu.

Oulun hallinto-oikeuteen helmikuun 2010 apteekkilupapäätöksestä valittanut miesproviisori sai apteekkiluvan saman vuoden syyskuussa.

7.6 Rovaniemen hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset

Rovaniemen hallinto-oikeuteen valitettiin vuosina 2006 – 2010 yhteensä neljä valitusta kolmesta eri apteekkilupapäätöksestä. Kaikki valitukset tehtiin vuoden 2009 apteekkilupapäätöksistä ja kaikki valittajat olivat proviisoreita. Valittajista kaksi oli miestä ja kaksi naista. Kaksi valitusta ratkaistiin hallinto-oikeudessa ja kahdessa tapauksessa proviisori veti valituksensa pois saatuaan itse apteekkiluvan valitusprosessin aikana. Molemmat hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset hylättiin.

Valittaneet proviisorit olivat valmistuneet vuosina 1991 - 1997 ja kahdessa tapauksessa proviisorit valittivat proviisorin saamasta luvasta. Naisproviisorin saamasta apteekkiluvasta valitti kaksi miesproviisoria, joista toinen oli farmasian tohtori, mutta valmistumisvuosi oli neljä vuotta myöhäisempi kuin luvan saajan. Toinen miesproviisori, joka oli valmistunut kaksi vuotta aikaisemmin kuin luvan saaja, sai apteekkiluvan kaksi kuukautta myöhemmin. Farmasian tohtorin tekemä valitus ratkaistiin hallinto-oikeudessa 7 kuukaudessa, mutta päätös ei muuttunut.

Naisproviisorin miesapteekkarin saamasta apteekkiluvasta valittaminen oli turhaa, koska luvan saanut oli toiminut apteekkarina jo 15 vuotta ja läpimeno oli epätodennäköistä, joten valittamisen motiivi jäi kyseenalaiseksi. Hallinto-oikeuden käsittelyaika tämän valituksen kohdalla oli 4 kuukautta.

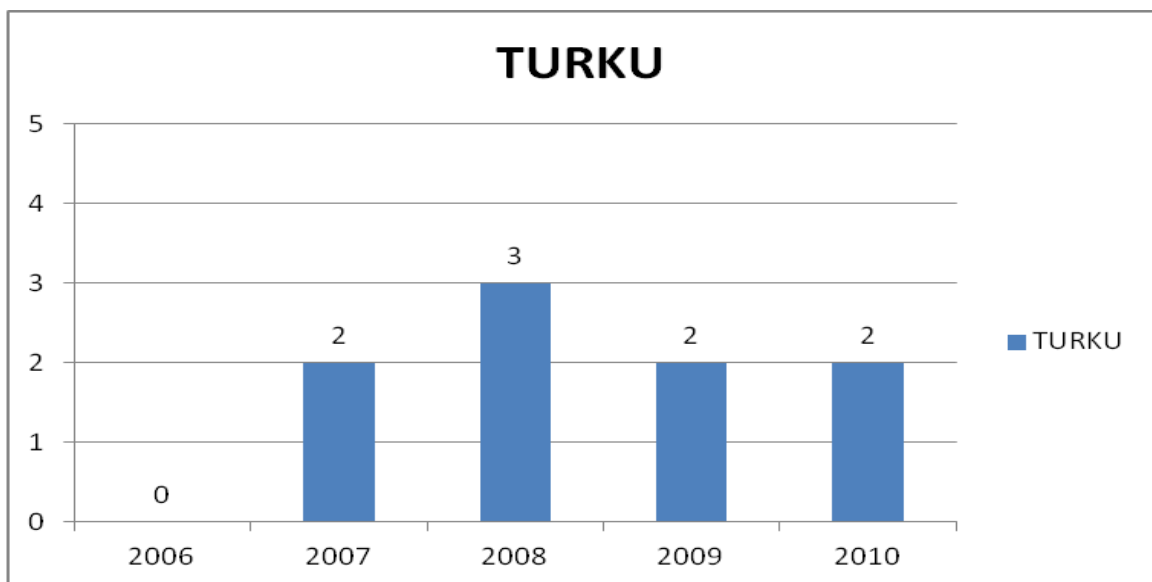
Samana päivänä myönnettyistä apteekkiluvista verrokkeihin nostettiin vuoden 2008 reseptuuriltaan suunnilleen samankokoiset apteekit, jotka sijaitsivat joko maaseudulla tai kaupungissa. Mieshakijoita oli lähes kaksi kertaa vähemmän kuin naishakijoita ja proviisorihakijoita oli 2,5-kertainen määrä apteekkarihakijoihin verrattuna. Apteekkarit hakivat selkeästi isompien kaupunkien keskimääräistä suurempia apteekkeja. Verrokiksi valittujen apteekkien apteekkiluvat myönnettiin joko naisapteekkareille tai naisproviisorille eikä niistä valitettu.

Yhdessä verrokkitapauksessa hakijoina oli 26 proviisoria ja yksi apteekkari, joka sai luvan. Aina ei kuitenkaan voida sanoa, että apteekkari sijoitettaisiin ansioituneiden proviisoreiden edelle, vaan huomioon otetaan myös aikaisemmin saadun apteekkiluvan lainvoimaisuusajankohta. Sen osoitti verrokeista myös eräs verrokkitapaus, jossa hakijoina oli 28 proviisoria ja yksi apteekkari. Lupa myönnettiin naisproviisorille. Päätöksestä ei valitettu.

Rovaniemen hallinto-oikeuteen valittaneet proviisorit saivat apteekkiluvat vuosina 2009, 2010 ja 2011.

7.7 Turun hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset

Turun hallinto-oikeuteen tehtiin vuosina 2006 – 2010 yhteensä 15 valitusta 9 eri apteekkilupapäätöksestä eli viidessä luvassa valittajia oli enemmän kuin yksi, yhdessä jopa kolme proviisoria (Kuva 9). Valittajista miehiä oli 5 ja naisia kymmenen. Eniten valituksia oli tehnyt naisproviisori, joka oli valittanut neljästä eri lupapäätöksestä, kaksi kertaa vuonna 2008 ja kaksi kertaa vuonna 2010. Myös toinen naisproviisori oli valittanut kahdesta eri ratkaisusta. Kummatkaan em. proviisoreista eivät ole nykyisinkään apteekkareita. Valittajista kymmenen oli proviisoreita ja viisi apteekkaria; näistä apteekkareista kolme oli naisia.



Kuva 9. Apteekkiluvat, joista valitettiin Turun hallinto-oikeuteen 2006-2010.

Apteekkiluvasta tehtiin valitus hallinto-oikeuteen erityisen herkästi silloin, jos apteekki sijaitsi lähellä kotiseutua. Valittajat olivat valmistuneet vuosina 1978 – 1992.

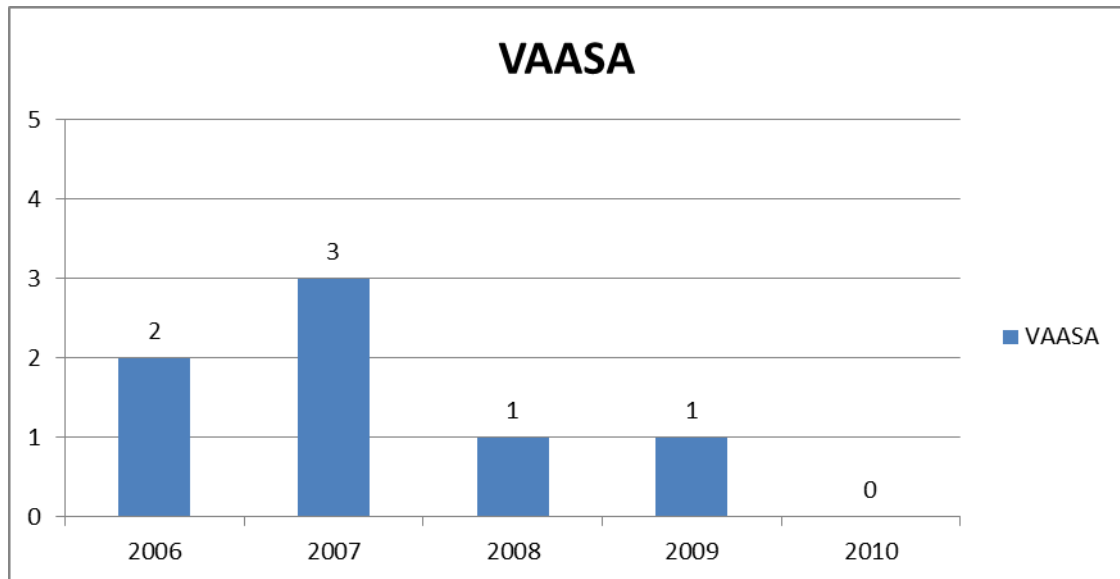
Yksi lupa myönnettiin ensimmäisessä käsittelyssä naisproviisorille, joka ei ottanut lupaa vastaan apteekkikaupan mahdottomuuden vuoksi. Lupa käsiteltiin uudestaan alkuperäisten hakijoiden kesken, ja lupa myönnettiin toiselle naisproviisorille, joka ei myöskään ottanut lupaa vastaan johtuen kaupanteon yhteydessä esiin tulleista

ongelmista. Vielä tänä päivänäkin apteekki ei ole saanut uutta apteekkaria, vaikka apteekkiluvan haku päättyi 26.3.2010 ja apteekkari on pitänyt lääkelain vastaisesti hallussaan kahta apteekkilupaa jo useiden vuosien ajan.

Turun hallinto-oikeudessa päätettävänä olleiden apteekkilupien vastaavat verrokkit olivat samantyyppisiä kuin muissakin hallinto-oikeuksissa käsitellyissä luvissa. Luvat, joista ei valitettu, olivat menneet pääsääntöisesti naisille suurten naishakijamäärien vuoksi ja apteekkien kokoluokka proviisoreille myönnettyissä luvissa oli alle 40 000 reseptiä vuodessa.

7.8 Vaasan hallinto-oikeudessa käsitellyt valitukset

Vaasan hallinto-oikeudessa käsiteltiin vuosina 2006 – 2010 seitsemästä eri apteekkiluvasta koskevaa kahdeksaa valitusta eli yhdelle lupapäätökselle oli kaksi valittajaa. Vuoden 2006 päätöksistä oli tehty kaksi valitusta, vuoden 2007 päätöksistä oli tehty kolme valitusta ja vuosina 2008 ja 2009 valitus yhdestä lupapäätöksestä. Vuonna 2010 ei Vaasan hallinto-oikeudessa ollut käsiteltävänä apteekkiluvista tehtyjä valituksia (Kuva 10). Vaasan hallinto-oikeudessa annettiin vuonna 2006 päätös kahdesta vuonna 2005 tehdystä apteekkilupapäätöksestä. Näitä valituksia ei otettu huomioon tässä.



Kuva 10. Apteekkiluvat, joista valitettiin Vaasan hallinto-oikeuteen 2006 – 2010.

Valittajista kuusi oli miehiä. Yhtä miesapteekkaria lukuun ottamatta kaikki valittajat olivat proviisoreita. Miesapteekkari valitti naisapteekkarin saamasta luvasta ja tässä tapauksessa valittaja oli itse saanut luvan vain vuosi ja neljä kuukautta aikaisemmin. Apteekkareiden saamista luvista valitti kaksi naista ja kaksi miesproviisoria. Valittaneet henkilöt olivat valmistuneet vuosien 1978 – 2002 välillä.

Kahdessa tapauksessa valittajana ollut proviisori sai oman apteekkiluvan valitusprosessin aikana ja miesproviisori veti valituksensa pois, mutta asia ehti olla hallinto-oikeudessa silti reilun vuoden. Toisessa tapauksessa hallinto-oikeuden päätös ehti tulla ennen apteekin haltuunottoa. Muut valitukset hylättiin, mutta yhdessä tapauksessa hallintotuomari antoi eriävän mielipiteen valittajien puolesta ja siksi lopputuloksesta äänestettiin. Valittaneista proviisoreista viisi toimii tänä päivänä apteekkareina.

Verrokkina olleet samana päivänä myönnetyt apteekkiluvat, joista ei valitettu menivät pääosin (n. 78 %) naisapteekkareille tai -proviisoreille. Verrokkit sijoittuivat pääsääntöisesti maaseudulle tai pieniin kaupunkkeihin yhtä lukuun ottamatta. Apteekin kokoluokalla ja sijainnilla näytti olleen selvä merkitys valitusprosessiin lähettäessä. Vaasan hallinto-oikeuteen valitus tehtiin helpommin kaupunkien ulkopuolella olevista, pienemmistä apteekeista. Tämä suuntaus oli poikkeava muiden hallinto-oikeuksien

valituksiin verrattuna. Kaiken kaikkiaan Vaasan hallinto-oikeuden käsittelemät apteekkilupavalitukset koskivat alle 65 000 reseptuurin apteekkeja.

Vaasan hallinto-oikeudessa apteekkilupakäsittelyt kestivät keskimäärin 10 kuukautta ollen lyhimmillään 7 kuukautta ja pisimmillään 1 vuosi ja 6 kuukautta.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Kokonaisuutena arvioiden apteekkilupapäätöksistä valittaminen ei kannata kun vertaa Fimeassa tehtyjen päätösten määrää suhteessa valittajan eduksi päätettyihin valituksiin. Tässä tutkimusotannassa tällaisia valituksia ei ollut. Viimeisin valittajan eduksi päätetty apteekkilupavalitus on vuodelta 2005. Valitusten määrä ei silti näytä vähentyneen viime vuosina.

Apteekkiluvista päättävän viranomaisen eli Fimean on löydettävä hakijoiden joukosta sellainen henkilö, joka jollakin ominaisuudellaan erottuu muista. Esittelijän, valvontalautakunnan sekä Fimean lakimiehen on pystyttävä puolustamaan päätöstään hallintoviranomaisille mahdollisen valituksen tullen. Määrämuotoon kirjoitetut päätökset eivät valottaneet myöntökriteereiden eroavaisuuksia. Hakijoille postitettavassa lupapäätöksen liitetaulukossa pidättäydytään niin ikään hyvin tiiviiseen määrämuotoiseen esitykseen, mikä saattaa aiheuttaa vääriä tulkintoja saajan pätevyydestä ja altistaa siksi päätöksiä valituksille. Olisiko määrämuotoisen esitystavan avaamisessa tai monipuolistamisessa yksi mahdollisuus valitusten vähentämiseen?

Tässä tutkimuksessa tarkastelussa olleet valitukset vuosilta 2006 - 2010 koskivat aina erimielisyyttä tai tulkintaa siitä, kuka hakijoista olisi pätevin ja kokenein luotsaamaan avoinna olevaa apteekkiliikettä. Koska hakijoita ei pisteytetä ominaisuuksien, lisäkoulutuksen eikä kokemuksen suhteen, hakija ei voi automaattisesti olettaa, mikä kriteeri olisi toista painavampi. Tämä saattaa innostaa hakijoita kyseenalaistamaan viranomaisten tekemiä painotuksia. Monelle proviisorille apteekkilupa on uran kohokohta ja siksi siihen suhtaudutaan hyvin henkilökohtaisesti. Omakohtainen

kokemukseni on, että apteekkilupa herättää tunteita. Hakijalle syntynyt mielikuva, että omat ansiot jäävät liian vähälle huomiolle, on herkästi valitukseen johtava tulkinta.

Aineiston perusteella voidaan myös todeta, että pääsääntöisesti proviisorivalittaja on valitusprosessiin lähtiessään jo aika kärjessä hakijoiden joukossa eli lähellä omaa lupaa. Valittaminen tai valittamatta jättäminen eivät vaikuta myöhempään luvan saantiin. Kotiseudun läheisyys näytti selvästi madaltaneen valituskynnystä.

Ammattikuntamme (sekä apteekkarit että proviisorit) enemmistö on naisia, joten on selvää, että heitä on sekä hakijoiden että valittajien joukossa enemmän kuin miehiä. Valituksia tehdään helpommin proviisorin ollessa urakiertonsa alkutaipaleella. Urakierrossaan seuraavaan apteekkikokoluokkaan halukkaiden apteekkareiden lupapäätöksistä ei yleensä valitettu: kun vertaillaan kahden apteekkarin edellytyksiä, on vertailu vaikeaa. Yleensä luvan saaneet apteekkarit olivat toimineet apteekkarina jo yli kymmenen vuotta, valittajat eivät lainkaan tai vain vähän aikaa.

Apteekkilupapäätöksistä tehdyt valitukset hidastavat poikkeuksetta apteekin haltuunottoa, rasittavat oikeusjärjestelmää ja voivat aiheuttaa mielipahaa jopa itse valituksen ulkopuolisille henkilöille, mikäli luvasta luopuja on ajatellut jäävänsä eläkkeelle tiettyä ajankohtana. Jos entinen apteekkari on jo kuollut, valitusprosessin takia apteekin siirtyminen uudelle omistajalle viivästyy ja voi aiheuttaa apteekkarin perikunnalle kohtuutonta haittaa.

Ilmeisesti alalla ei ole tutkittu, mitä vaikutuksia apteekkitoiminnalle on siitä, että lupaprosessi venyy valituksen vuoksi. On kuitenkin oletettavaa, että valituksen kohteena olevassa apteekissa ei tehdä suuria muutoksia. Se hidastaa kyseisen apteekin kehitystä, eikä ole koko alallekaan hyväksi. Apteekkikaupoissa esiintyviin ongelmiin (vrt. kahden apteekkiluvan pitäminen vuosien ajan) ja sitä kautta syntyviin lääkelain porsaanreikiin tulisi viranomaisen pystyä puuttumaan nykyistä vahvemmillä määräyksillä. Vaikka ongelmat ovat harvinaisia, ne eivät anna hyvää kuvaa alastamme.

Hallinto-oikeuden käsittelemistä ja ratkaisemista apteekkilupapäätöksistä voidaan todeta yhteenvetona, että palautuspäätöksiä takaisin viranomaiskäsittelyyn tulee

harvoin. Samoin hallinto-oikeuden päätösten perusteella on pääteltävissä, että Fimean kokonaisharkintaan perustuvat ratkaisut ovat kestäviä, päätösten perustelut ovat riittäviä eikä päätöksen teossa ole tapahtunut viranomaisen menettelyvirheitä. Valitusta pohtivien hakijoiden olisi syytä perehtyä näihin taustatekijöihin ennen valitukseen ryhtymistä.

LÄHTEET

Aminoff T: Betänkade i apoteksfrågan. Helsinki 1895

Apteekkikalenterit: PharmaPress Oy. Helsinki 2008-2013

Avohuollon apteekkien kehittämistarpeet 2011:16, Sosiaali- ja terveysministeriön selvitys. Helsinki 2011

Fimea: Vuosikertomukset vuosilta 2006 - 2010

Hallintolaki: HL 434/2003

Hallintolainkäyttölaki: HLL 586/1996

HE 107/2005 vp

Lammi U: Proviisorista apteekkariksi - uramuutoksen kokeminen (PD-projektityö). Kuopio 2000

Läkelaki: LL 395/1987

Mäenpää O: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet. Edita. Helsinki 2012

Paaskoski S: Apteekkilupa. Apteekinhoidon käsikirja luku 3. PharmaPress Oy. Helsinki 2011

Peldán K: Suomen farmasian historia. Suomen farmaseuttinen yhdistys. Helsinki 1967

Peltonen M: Apteekki suomalaisessa yhteiskunnassa. Suomen apteekkariyhdistys. Helsinki 1987

Perustuslaki: PeL 731/1999

Tampereen Teknillinen Yliopisto: Hypermedian ammattiaine. Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. Haettu 14.10.2013 Internetistä:
http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS_hypermedia_Silius150405.pdf

Suomen Apteekkarit 2010. PharmaPress Oy. Helsinki 2010

Suomen asetuskokoelma no 4/1928. 3 ja 4 §

Tuomi J ja Sarajärvi A: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2004

Uotila J: Yleishallinto-oikeus pääpiirteittäin. Finnpublishers. Tampere 1983

LIITTEET

LIITETAULUKKO 1A. Luvan saajan ja valittajan sekä hakijoiden vertailua hallinto-oikeuksittain

LIITETAULUKKO 1B. Samana päivänä myönnettyjen apteekkilupien verrokit, joista ei valitettu

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean apteekkilupahakemuskaavake

LIITETAULUKKO 1A. Luvan saajan ja valittajan sekä hakijoiden vertailua hallinto-oikeuksittain

Hao	Vuosi	Valitus- ten määrä	Saa- jan am- mat- ti	Va- lit- tajan am- matti	Saa- jan suku- puoli	Valit- tajan suku- puoli	Saajan toimiaika apteek- karina (v)	Valitta- jan toimiaika apteek- karina (v)	Haki- joista a/p	Haki- joista n/m	Aptee- kin resep- tuuri
HEL- SINKI	2006	2	a	a	n	n	16	9	4/20	14/10	72995
	2006		p	p	n	n			0/8	4/4	28070
	2007	2	a	a	n	m	4	11	4/13	10/7	91505
	2007		a	p	n	m	4		4/13	10/7	91505
	2009	1	a	p	m	n	13		13/8	10/11	168900
	2010	6	a	p	m	m	12		16/12	9/19	???
	2010		p	a	n	n		3	14/4	2/16	37231
	2010		p	p	n	n			14/4	2/16	37231
	2010		p	p	n	m			4/14	2/16	37231
	2010		p	p	n	n			0/18	10/8	57545
	2010		a	a	n	n	12	3	19/11	12/18	76240
HÄ- MEEN- LINNA	2006	4	p	p	n	n			2/38	28/12	39649
	2006		p	p	n	n			2/38	28/12	39649
	2006		a	a	n	n	6	10	11/16	5/20	75496
	2006		p	p	m	m			0/15	5/10	53759
	2008	3	a	p	n	n	4		4/38	26/16	40466
	2008		a	a	n	m	3	13	8/15	12/11	65154
	2008		a	a	n	m	9	13	5/15	12/8	83001
	2009	2	p	p	n	n			1/32	26/7	33288
	2009		p	p	n	m			1/34	22/13	34266
	2010	1	p	p	m	m			1/23	14/10	22815

a=apteekkari

p=proviisori

n=nainen

m=mies

Hao	Vuosi	Vali- tus- ten mää- rä	Saa- jan am- mat- ti	Va- lit- tajan am- matti	Saa- jan suku- puoli	Valit- tajan suku- puoli	Saa- jan toimiai- ka apteek- karina (v)	Valit- tajan toimiai- ka apteek- karina (v)	Haki- joista a/p	Haki- joista n/m	Aptee- kin resep- tuuri
KOU- VOLA	2008	2	a	a	n	n	11	10	11/8	15/4	107907
	2008		p	p	n	m			0/16	8/8	36546
	2009	2	a	a	n	n	10	12	11/9	13/7	103310
	2009		a	p	n	n	7		5/18	15/8	77588
	2010	1	a	p	m	n	6		5/29	22/12	52024
KUO- PIO	2006	2	p	p	n	n			1/26	14/13	49197
	2006		p	p	n	m			1/26	14/13	49197
	2008	4	a	a	n	n	5	21	11/8	10/9	72822
	2008		a	a	n	n	5	9	11/8	10/9	72822
	2008		a	a	n	n	5	14	11/8	10/9	72822
	2008		a	a	n	m	8	8	9/27	23/13	65720
	2009	1	p	p	n	m			0/29	17/12	20354
	2010	3	a	p	n	n	6		2/11	9/4	???
	2010		p	p	n	n			0/18	13/5	47425
	2010		p	a	n	n		7	0/12	9/3	15611
OULU	2007	1	p	a	n	n		4	3/12	5/10	91167
	2008	1	a	p	n	n	4		6/19	13/12	71633
	2010	1	a	p	n	m	5		2/11	6/7	74297
ROVA- NIEMI	2009	4	p	p	n	m			0/20	13/7	45842
	2009		p	p	n	m			0/20	13/7	45842
	2009		p	p	n	n			0/11	8/3	13188
	2009		a	p	m	n	15		7/13	11/9	134822
TUR- KU	2007	4	a	a	n	m	9	9	7/1	4/4	133640
	2007		p	p	n	m			0/13	8/5	29507
	2007		p	p	n	m			0/13	8/5	29507
	2007		p	p	n	m			0/13	8/5	29507

a=apteekkari

p=proviisori

n=nainen

m=mies

Hao	Vuosi	Valitusten määrä	Saa- jan am- mat- ti	Va- litta- jan am- matti	Saa- jan suku- puoli	Valit- tajan suku- puoli	Saa- jan toimiaika apteek- karina (v)	Valit- tajan toimiaika apteek- karina (v)	Haki- joista a/p	Haki- joista n/m	Aptee- kin resep- tuuri
TUR- KU	2008	4	p	p	m	n			3/23	16/10	44428
	2008		a	p	n	n	4		4/22	14/12	46538
	2008		p	a	m	n		9	7/6	9/4	140545
	2008		p	a	m	n		9	7/6	9/4	140545
	2009	3	p	p	m	m			0/18	14/4	???
	2009		p	p	m	m			0/18	14/4	???
	2009		p	p	n	n			0/21	15/6	26746
	2010	4	p	a	n	n		3	0/8	6/2	???
	2010		p	p	n	n			0/8	6/2	???
	2010		a	a	n	m	6	8	5/22	19/8	60372
	2010		a	p	n	n	6		5/22	19/8	60372
VAA- SA	2006	3	p	p	m	m			0/9	5/4	21476
	2006		p	p	m	m			0/9	5/4	21476
	2006		a	p	m	m	10		2/13	7/8	46960
	2007	3	p	p	n	m			1/27	16/12	40540
	2007		a	a	m	m	1	10	???	???	19316
	2007		a	p	n	n	4		1/8	7/2	59891
	2008	1	p	p	n	m			0/31	19/14	36982
	2009	1	a	p	n	n	11		12/3	7/8	65309

a=apteekkari

p=proviisori

n=nainen

m=mies

LIITETAULUKKO 1B. Samana päivänä myönnettyjen apteekkilupien verrokkit, joista ei valitettu

Hao	Vuosi	Verrok- kien määrä	Verrokki- luvan saaja	Hakijoista apteekka- reita	Hakijoista proviiso- reita	Haki- joista naisia	Haki- joista mie- hiä	Ap- teekin resep- tuuri
HEL- SINKI	2006	1	na	3	20	12	11	56106
	2006	3	mp	1	30	15	16	43379
	2006		np	0	19	14	5	21035
	2006		np	0	14	8	6	41882
	2007	3	na	5	11	5	9	109313
	2007		na	1	7	5	3	71314
	2007		na	5	15	11	9	79043
	2009	0						
	2010	0						
	2010	1	ma	1	12	7	6	33777
	2010	0						
	2010	2	ma	14	19	21	11	86061
	2010		na	7	21	19	9	79258
	2010							
HÄMEEN- LINNA	2006	1	na	1	25	15	11	56309
	2006	1	na	1	15	7	9	59562
	2006	1	na	1	15	7	9	59562
	2008	3	na	1	31	21	11	28518
	2008		na	4	13	5	12	54710
	2008		np	1	17	12	6	35860
	2008	1	na	18	18	23	13	65720
	2008	1	na	18	18	23	13	65720
	2009	1	ma	1	23	17	7	31798
	2009	1	ma	1	23	17	7	31798
	2010	1	np	1	15	11	5	21240

na=naisapteekkari

ma = miesapteekkari

np= naisproviisori

mp = miesproviisori

Hao	Vuosi	Verrok- kien määrä	Verrokki- luvan saaja	Hakijoista apteekka- reita	Hakijoista proviiso- reita	Haki- joista naisia	Haki- joista mie- hiä	Ap- teekin resep- tuuri
KOU- VOLA	2008	3	na	13	3	11	5	110253
	2008		ma	8	4	4	8	127088
	2008		na	9	3	7	5	121965
	2008	1	mp	0	27	16	11	31077
	2009							
	2009	3	na	15	16	19	13	82591
	2009		ma	2	17	11	8	66771
	2009		mp	1	17	11	7	62322
	2010	1	na	2	16	15	7	74530
KUO- PIO	2006	1	na	9	29	20	18	64435
	2008	2	np	3	26	15	14	50740
	2008		np	12	19	18	13	84654
	2008	1	ma	1	9	4	6	???
	2009	2	ma	1	40	25	16	29247
	2009		na	0	8	5	3	19704
	2010	1	na	4	17	17	4	47694
	2010	1	na	4	17	17	4	47694
OULU	2007	0						
	2008	1	na	18	18	23	13	65720
	2010	1	np	1	11	7	5	90192
ROVA- NIEMI	2009	2	np	1	28	21	8	35725
	2009		na	1	26	16	11	52296
	2009	0						
	2009	2	na	15	16	19	12	82591
	2009		na	7	13	13	7	86783

na= naisapteekkari

ma = miesapteekkari

np= naisproviisori

mp = miesproviisori

Hao	Vuosi	Verrok- kien määrä	Verrokki- luvan saaja	Hakijoista apteekka- reita	Hakijoista proviiso- reita	Haki- joista naisia	Haki- joista mie- hiä	Ap- teekin resep- tuuri
TUR- KU	2007	2	na	8	9	8	9	84084
	2007		ma	5	18	12	11	85509
	2007	2	np	1	20	11	10	38124
	2007		np	1	24	16	9	30230
	2008	2	ma	3	7	6	4	68842
	2008		mp	1	18	12	7	22306
	2008	2	na	1	13	8	6	41062
	2008		na	2	24	17	9	34349
	2008	0						
	2009	0						
	2009	2	na	1	28	23	6	29622
	2009		mp	0	25	20	5	24329
	2010	0						
	2010		np	0	14	10	4	33368
	2010		np	0	13	11	2	???
VAASA	2006	1	na	1	19	11	9	24461
	2006	2	np	0	24	16	8	30990
	2006		np	1	34	18	17	41478
	2007	2	ma	1	20	14	7	30677
	2007		np	1	20	13	8	26261
	2007		na	4	22	19	7	56695
	2008	1	mp	1	30	19	12	23129
	2009	2	na	6	11	8	9	61291
	2009		na	4	29	24	8	49516

na= naisapteekkari

ma = miesapteekkari

np= naisproviisori

mp = miesproviisori

Tähdellä * merkityt kohdat ovat pakollisia täytettäviä. Tutustu täyttöohjeeseen ennen täyttämistä!

1. HAETTAVA APTEEKKILUPA

1.1 Haettava apteekkilupa*	1.2 Haun päättymispäivämäärä*
1.3 Samassa yhteydessä haetaan myös apteekin alaisuudessa toimivien sivuapteekkien toimilupia* <input type="checkbox"/> Kyllä <input type="checkbox"/> Ei	
1.4 Haettavat sivuapteekkiluvat*	

2. HAKIJAN TIEDOT

2.1 Hakijan sukunimi ja etunimet (myös aikaisemmat)*	2.2 Henkilötunnus*
2.3 Postiosoite*	
2.4 Puhelinnumero ja/tai sähköpostiosoite, josta hakijan tavoittaa virka-aikana*	
2.5 Omavaraisuustodistus (liite), myöntämispäivämäärä*	2.6 Ote holhousasioiden rekisteristä (liite), myöntämispäivämäärä*
2.7 Proviisoriksi laillistamispäivämäärä*	
2.8 Nykyinen toimipaikka ja tehtävänimike	
2.9 Aiemmin myönnetty apteekkiluvat, luvan myöntämisvuosi sekä haltuunottovuosi	

3. HAKIJAN TOIMINTA APTEEKISSA JA MUISSA LÄÄKEHUOLLON TEHTÄVISSÄ

3.1 Päätoimet proviisoriksi laillistamispäivästä lukien*

Toimiaika	Kokoaikatyötä Vuotta	Kuukautta	Osa-aikatyötä Vuotta	Kuukautta
3.1.1 Apteekissa tai sivuapteekissa yhteensä - apteekkarina - proviisorina josta apteekin hoitajana josta sivuapteekin hoitajana				
3.1.2 Sairaala-apteekissa ja lääkekeskuksessa proviisorina yhteensä josta sairaala-apteekin hoitajana josta lääkekeskuksen hoitajana				
3.1.3 Lääketehtaassa proviisorina yhteensä josta vastuunalaisena johtajana josta kelpoisuusehdot täyttävänä henkilönä				
3.1.4 Lääketukku kaupassa proviisorina yhteensä josta vastuunalaisena johtajana				
3.1.5 Lääkealan opetus- ja tutkimustehtävissä yhteensä				
3.1.6 Lääkealan viranomaistehtävissä yhteensä				
3.1.7 Muissa päätoimisissa lääkehuollon tehtävissä yhteensä				
3.1.8 Päätoimisesti laillistettuna proviisorina lääkehuollon tehtävissä yhteensä				
3.1.9 Kokoaika- ja osa-aikatyötä yhteensä		vuotta		kuukautta

3.2 Sivutoimet proviisoriksi laillistamispäivästä lukien

	Kyllä
Apteekissa tai sivuapteekissa	
- proviisorina	<input type="checkbox"/>
- apteekin/sivuapteekin hoitajana	<input type="checkbox"/>
Sairaala-apteekissa ja lääkekeskuksessa	
- proviisorina	<input type="checkbox"/>
- sairaala-apteekin hoitajana	<input type="checkbox"/>
- lääkekeskuksen hoitajana	<input type="checkbox"/>
Lääketehtaassa	
- proviisorina	<input type="checkbox"/>
- vastuunalaisena johtajana	<input type="checkbox"/>
- kelpoisuusehdot täyttävänä henkilönä	<input type="checkbox"/>
Lääketukkukaupassa	
- proviisorina	<input type="checkbox"/>
- vastuunalaisena johtajana	<input type="checkbox"/>
Lääkealan opetus- ja tutkimustehtävissä	<input type="checkbox"/>
Lääkealan viranomaistehtävissä	<input type="checkbox"/>
Muissa sivutoimisissa lääkehuollon tehtävissä	<input type="checkbox"/>

4. HAKIJAN APTEEKKILIIKKEEN HARJOITTAMISEN KANNALTA MERKITYKSELLISET OPINNOT, JOHTAMISTAITO JA MUU TOIMINTA**4.1 Opinnot**

4.1.1 Farmaseuttiset jatkotutkinnot, tutkinnon suoritusvuosi ja oppilaitos
☐ Farmasian lisensiaatti (FaL) vuonna , oppilaitos:
☐ Farmasian tohtori (FaT) vuonna , oppilaitos:

4.1.2 Muut korkeakoulututkinnot, tutkinnon suoritusvuosi ja oppilaitos

4.1.3 Muut tutkinnot, tutkinnon suoritusvuosi ja oppilaitos

4.2 Johtamistaito

4.2.1 Työkokemus vastuu- ja johtamistehtävissä

4.3 Muu toiminta

4.3.1 Opetus- ja esitelmätoiminta

☐ Kyllä

4.3.2 Kirjallinen toiminta

☐ Kyllä

4.3.3 Asiantuntijatehtävät

☐ Kyllä

4.3.4 Luottamustehtävät

☐ Kyllä

4.3.5 Yhdistystoiminta

☐ Kyllä

4.3.6 Ammatillinen täydennyskoulutus

☐ Kyllä

Hakemukseen on liitettävä omavaraisuustodistus ja ote holhousasiainrekisteristä.

Hakemukseen on liitettävä myös oikeaksi todistettu ansioluettelo tai muut asiakirjat, joihin hakija haluaa vedota.

Hakemuksen liitteet:

yhteensä kpl

Hakemus liitteineen toimitetaan Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean kirjaamoon, käyntiosoite Mannerheimintie 103b, Helsinki tai postitse osoitteeseen PL 55, 00034 FIMEA, jossa hakemuksen on oltava perillä hakuajan päättymiseen mennessä.

Haen kohdassa 1 esittämäni mukaisesti avoimena olevaa apteekkilupaa. Hakemuksessa olevat tiedot vastaavat liitteissä esitettyjä tietoja. Edellä olevat tiedot vakuutan oikeiksi allekirjoituksellani vahvistaen

Paikka ja aika

Allekirjoitus